

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

**DAVČNO IZOGIBANJE IN PRANJE DENARJA V OFFSHORE
CENTRIH**

Ljubljana, november 2004

ROK MESAR

IZJAVA

Študent Rok Mesar izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom prof. dr. Marka Hočevarja in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 22.11.2004

Podpis:

KAZALO

1 UVOD	1
2 NA SPLOŠNO O OFFSHORE CENTRIH	2
2.1 Opredelitev pojma offshore centrov.....	2
2.2 Glavne značilnosti offshore centrov.....	2
2.3 Tipologije offshore centrov.....	3
2.4 Zgodovina offshore centrov.....	3
2.5 Izbira offshore območja.....	4
2.6 Offshore družbe v številkah.....	5
2.7 Uporabniki offshore centrov.....	6
2.8 Pozitivni in negativni učinki, ki jih imajo offshore centri za državo.....	7
3 DAVČNO NAČRTOVANJE	8
3.1 Izvedba davčnega načrtovanja.....	9
3.2 Temeljne metode, s katerimi posamezniki in družbe znižujejo davke.....	10
3.2.1 Sprememba stalnega prebivališča oz. sedeža.....	10
3.2.2 Tenka oz. majhna kapitalizacija (angl. Thin capitalization).....	10
3.2.3 Izkoriščanje ugodnejših sporazumov (angl. Treaty shopping).....	12
3.2.4 Prenosne cene (angl. Transfer pricing).....	14
3.3 Offshore centri kot škodljiva davčna konkurenca.....	15
3.4 Ukrepi proti uporabi offshore centrov.....	16
3.4.1 Nadzirane tuje družbe (angl. Controlled Foreign Companies), predpis proti.....	16
offshore centrom v svetu.....	16
3.4.2 Posredovanja OECD-ja.....	17
3.5 Stališče Slovenije do offshore centrov.....	18
4 OFFSHORE CENTRI IN PRANJE DENARJA	18
4.1 Dejavniki, ki vplivajo na odločitev za pranje denarja.....	20
4.2 Tehnike pranja denarja.....	20
4.3 Virtualno pranje denarja.....	21
4.3.1 Sredstveno digitalno pranje denarja.....	21
4.3.2 Celovito digitalno pranje denarja.....	23
4.4 Ocena pranja denarja.....	24
4.5 Potek nadzora pranja denarja.....	29
4.5.1 Mednarodni instrumenti za preprečevanje pranja denarja.....	29
4.5.2 FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering).....	29
4.5.3 Strasbourška konvencija in direktiva EEC 308/91.....	32
4.5.4 Družbena disciplina in varnostni ukrepi, ki so sledili 11. septembru 2001.....	33
4.5.5 Slovenska zakonodaja na področju preprečevanja pranja denarja.....	34
4.5.6 Urad za preprečevanje pranja denarja.....	35
5 SKLEP	37
LITERATURA	39
VIRI	39
SLOVARČEK	40

1 UVOD

Bahami, Belize in Sejšeli so eksotični kraji, ki jih ima večina ljudi v mislih predvsem zaradi sanjskih počitnic, tistim, ki skušajo skriti svoj denar pred davčnimi oblastmi, pa predstavljajo ti kraji predvsem »neprebojne trezorje«.

V vsakdanjem življenju velikokrat zasledimo pojem »davčni paradiži«, ki označuje področja z nizko obdavčitvijo ali brez nje. Poudariti je potrebno, da obstajata v zvezi s tem še dva pojma: pojem »družbeni paradiži«, s katerim so označena območja, kjer velja stroga tajnost podatkov družb in je zato do teh podatkov zelo težko priti, in pojem »finančni paradiži«, ki predstavljajo področja, v katere je možno prenesti in hraniti denar, ne da bi ga bilo potrebno prijaviti. V dvajsetih letih prejšnjega stoletja so ZDA offshore centre opredelile kot skupek teh treh definicij. Splošne značilnosti offshore centrov bom predstavil v drugem poglavju svojega diplomskega dela, kjer bom, poleg opredelitve pojma samega, predstavil tudi glavne značilnosti in tipologije offshore centrov. Na kratko bom predstavil tudi zgodovino, ključne dejavnike za izbor določenega offshore centra, število offshore družb, njihove uporabnike ter pozitivne in negativne učinke offshore centrov.

Globalizacija in tehnološki napredek sta povzročila vedno večje zanimanje za offshore centre. Zanimanje se je povečalo predvsem pri davčnih načrtovalcih, ki skušajo vedno bolj zmanjšati stroške poslovanja, katerih velik del predstavljajo davki. Prav davčno načrtovanje pa je tema tretjega poglavja diplomskega dela. V tem poglavju bom najprej opredelil, kaj davčno načrtovanje sploh je, nato bom s pomočjo primerov in grafičnih zgledov predstavil njegovo izvajanje, skušal pa bom opredeliti tudi metode, s katerimi posamezniki in družbe z uporabo offshore podjetij znižujejo svojo davčno obremenitev. Poudariti je potrebno predvsem štiri metode: spremembo stalnega prebivališča oziroma sedeža podjetja, tenko kapitalizacijo, izkoriščanje pogodb o dvojni obdavčitvi in prenosne cene. V nadaljevanju poglavja bom predstavil, zakaj so lahko offshore centri škodljiva davčna konkurenca ter ukrepe proti uporabi offshore centrov. Na koncu poglavja bom na kratko predstavil stališče Slovenske vlade in Davčne uprave do offshore centrov.

Offshore centri zaradi zelo ugodnih davčnih sistemov predstavljajo resno grožnjo tradicionalnim davčnim sistemom. Poleg tega pa so v veliko primerih uporabljeni tudi za opravljanje nezakonitih dejavnosti in imajo zaradi tega še vedno prizvok nelegalnosti.

V zadnjem poglavju diplomskega dela bom opisal, kako se offshore centri uporabljajo za pranje denarja, katere so glavne faze pri izvajanju pranja, kakšni so novi načini pranja denarja, ocene količine »oprane denarja«, kako poteka nadzor, na koncu pa bom še opisal, kako slovenska zakonodaja ureja področje pranja denarja.

2 NA SPLOŠNO O OFFSHORE CENTRIH

2.1 Opredelitev pojma offshore centrov

Offshore centri (nem. Steueroase; fr. Refuges fiscaux) so cone svobodnega trgovanja in finančnih storitev, v katerih veljajo nekatere davčne olajšave za pravne subjekte, ki v teh conah opravljajo svoje dejavnosti (Debernardi, 1995, str. 5). To je mednarodni pojem, ki ne pomeni samo območja izven dosega jurisdikcije domače države, temveč tudi območje izven dosega domačega davčnega sistema. Pojem offshore centrov v teoriji opredeljujemo na več načinov, najpomembnejša pa je opredelitev, po kateri je offshore center območje, katerega glavni namen je s pomočjo posebnih ugodnosti, predvsem z nizkimi davčnimi stopnjami in anonimnostjo, pritegniti tuj kapital.

Offshore center teritorialno opredelimo kot področje, ki je geografsko ločeno od preostalega ozemlja države, v kateri deluje offshore center. Offshore v neposrednem prevodu pomeni »zunaj« oziroma »izven« obale. Da bi se offshore centri vedno nahajali zunaj ozemlja določene države že dolgo ne velja več, zato je veliko bolj primerna gospodarsko-pravna oziroma ekonomska definicija, po kateri je jurisdikcija offshore centra tista, v kateri veljajo drugačna pravila poslovanja gospodarskih družb kot na siceršnjem ozemlju države gostiteljice offshore centra. Slovenskega prevoda offshore centra ni, zato avtorji uporabljajo različna poimenovanja. Nekateri imenujejo offshore centre izvenobalna območja, drugi proste cone, tretji pa kar s tujko, torej offshore center (Šešok, 2001, str. 18).

2.2 Glavne značilnosti offshore centrov

Offshore centri so v splošnem države oziroma deli držav, ki imajo naslednje značilnosti (Šešok, 2002, str. 10):

- nizke ali ničte davčne stopnje – družbe, ustanovljene v offshore centrih, ne plačujejo davkov oziroma plačujejo bistveno nižje davke, kot bi jih plačevale doma;
- stroga pravila o bančni in gospodarski tajnosti;
- preprosto poslovanje – v nekaterih offshore centrih ni potrebno sestavljati letnih poročil in voditi poslovnih knjig;
- pomanjkanje zunanjetrgovinskega nadzora;
- pomanjkljivo izmenjavo informacij oziroma nesodelovanje s tujimi davčnimi oblastmi;
- podjetje v offshore centru se lahko ustanovi v nekaj urah, biti mora v tuji lasti, gospodarsko dejavnost mora opravljati izključno v tujini, kajti vsakršna dejavnost na trgu države, kjer ima družba sedež, je izrecno prepovedana.

2.3 Tipologije offshore centrov

Offshore centri so si v mnogih vidikih med seboj sorodni, vendar pa se po določenih značilnostih med seboj tudi razlikujejo. Prav te razlike (predvsem glede obdavčevanja) pa posameznikom in družbam olajšajo izbiro offshore centra. Ločimo lahko naslednje oblike offshore centrov (Borio, 2002, str. 33-40):

- popolne offshore centre (angl. pure offshore centers) – v popolnih offshore centrih ne obstajajo davki na dohodek, davki od premoženja in davki na dediščine in darila. Družbo je mogoče ustanoviti na zelo preprost način, z zakoni pa je zagotovljena stroga bančna tajnost. Države, v katerih so popolni offshore centri, se financirajo preko fiksnih letnih zneskov, ki jih morajo plačevati lastniki družb, in so neodvisni od višine dobička. Navadno so popolni offshore centri letoviške države (Bahami, Bermudi);
- offshore centre z neobdavčenimi tujimi prihodki (angl. offshore centers with no tax on foreign income) – to so države, ki obdavčujejo samo prihodke, ustvarjene znotraj države. Neobdavčeni pa so prihodki, ki izvirajo tako iz dejavnosti, ki se opravljajo v tujini, kot tudi iz dejavnosti, ki se opravljajo doma, vendar so proizvodi namenjeni izvozu (Liberija, Panama);
- offshore centre z nizkimi davki na dohodek (angl. low tax offshore centers) – to so države, v katerih so z zakonom predvideni nizki davki na dohodek, proizveden doma ali v tujini (Britanski deviški otoki).

2.4 Zgodovina offshore centrov

Offshore centri obstajajo že stoletja. Nekateri so nastali naključno, drugi pa načrtno s preišljeno vladno politiko, ki želi na ta način pritegniti tuje vlagatelje. Dejstvo je, da so offshore centri nastali zaradi previsokih davkov, ki so jih davkoplačevalcem nalagale države, pa tudi ker so vlade želele pritegniti in zadržati poslovanje na svojem področju.

Stare Atene so trgovcem na vse izvoženo in uvoženo blago predpisale davek v višini 2 %. Zaradi minimalnega davka so trgovci ladje raje preusmerili 20 milj dlje na sosednje otoke, kot pa da bi plačevali predpisane davke. Majhni sosednji otoki so postali varna zatočišča za skrivanje blaga, ki je bilo kasneje tihotapljeno v državo.

V 15. stoletju je bila Flandrija (današnja Belgija) mednarodno trgovsko središče. Njena vlada je imela le nekaj omejitev glede domače in tuje izmenjave blaga. Večino izmenjave je oprostila vseh obveznosti. Angleški trgovci so oskrbovali Flandrijo s potrebnimi surovinami (volno in ostalimi potrebščinami), ki so jih prodajali raje Flandriji kot Angliji, kjer bi morali plačati razne davke.

Nizozemska je bila zaradi minimalnih omejitev in obveznosti davčno zatočišče v 16., 17. in 18. stoletju (še danes jo imajo nekateri za tako), kar je spremenilo nizozemska pristanišča v najpomembnejša in največja na svetu.

Offshore centri Karibskega področja so majhni otoki (Bahami, Bermudi, Barbados, Kajmanski otoki), ki so do 18. stoletja pripadali Združenemu kraljestvu. Takrat so se zaradi neprestanega zviševanja davčnih obveznosti uprli kolonialistu in se osamosvojili. Te zelo majhne in industrijsko nerazvite dežele so razvile zelo ugodno davčno zakonodajo, namenjeno vlaganju kapitala bogatih tujcev.

Rojstvo offshore centra v Švici je povezano z obdobjem med drugo svetovno vojno in po njej. ZDA in večina evropskih držav je bilo takrat vpletenih v vojno. Zaradi financiranja vojnih potreb med vojno in obnove v letih po njej je tem državam primanjkovalo denarja v državni blagajni. Da bi zmanjšale svoje proračunske primanjkljaje, so države svojim državljanom nalagale iz dneva v dan večje davčne obveznosti. Švica, ki v vojni ni sodelovala in tako ni utrpela škode, je trenutek šibkosti ostalih držav izkoristila in znižala davčne stopnje. To je povzročilo velik pritok kapitala v Švico, ki se je tako preoblikovala iz političnega v finančno zatočišče (Bjegović, 1999, str. 48).

2.5 Izbira offshore območja

Temeljno vprašanje, na katerega mora bodoči offshore uporabnik odgovoriti, je gotovo vprašanje glede izbire offshore jurisdikcije. Pri izbiri moramo upoštevati veliko pomembnih dejavnikov. Državo, kjer bomo ustanovili offshore družbo, moramo poprej dobro spoznati, da ne bomo kasneje neprijetno presenečeni. Popolnega območja ni. Na odločitev posameznika pa vplivajo naslednji dejavniki (Šešok, 2002, str. 9):

- **politična in ekonomska stabilnost** offshore centra, kar je prav gotovo predpogoj, da se posameznik sploh odloči za ustanovitev offshore družbe v posamezni državi;
- **zakonodaja**, od katere je odvisno, pod kakšnimi pogoji je ustanovitev offshore družbe mogoča. Predvsem je pomembno, da ima offshore center moderno, fleksibilno zakonodajo, ki deluje dobro in učinkovito;
- **stroški** – tudi v offshore centrih, kjer je davčna stopnja enaka nič, so lahko stroški ustanovitve in delovanja družbe zelo visoki (stroški administracije, registracije);
- **prilagodljiva korporativna ureditev** – odraža se v statusnih oblikah družb, ki se lahko ustanovijo v offshore centru, v minimalnem kapitalu, ki je potreben ob ustanovitvi, v statusu direktorjev, v številu direktorjev in v drugih korporativnih elementih;
- **infrastruktura** – v offshore centru morajo biti zagotovljene vrhunske pravne, poslovodne, računovodske, revizijske in druge svetovalne storitve. Sodišča in pravni red morajo delovati hitro in učinkovito;

- **komunikacije** – pomembno je, da je mogoče v offshore center priti zelo hitro in da ima center dobre povezave z največjimi poslovnimi središči;
- **jeziki** – prebivalstvo offshore centra, ki v pretežni meri izvaja posle v offshore družbah, mora govoriti svetovne jezike;
- **bančništvo** – v offshore centru morajo biti dosegljive celovite bančne storitve. Izbrana banka mora biti sposobna slediti svojemu klientu in mu nuditi prvovrstne bančne storitve;
- **sporazumi o izogibanju dvojnega obdavčevanja** – to je eden najpomembnejših kriterijev pri izbiri učinkovitega offshore centra. V zvezi s tem delimo offshore centre na dve skupini:
  - na offshore centre s sporazumi o izogibanju dvojnega obdavčevanja in
  - na offshore centre brez sporazumov o izogibanju dvojnega obdavčevanja.

Posamezniki, ki želijo koristiti olajšave in ugodnosti, pogojene s sporazumi o izogibanju dvojnega obdavčevanja, ustanovijo družbo v taki jurisdikciji, ki je razvila široko mrežo sporazumov. Takšne jurisdikcije so bistvene za zniževanje davkov po odbitku na izplačilo dividend in licenčnin. Drugi pa želijo družbo ustanoviti v jurisdikciji, ki nima nikakršnih »sporazumnih« dogovorov o obdavčitvi z drugimi državami, saj takšne jurisdikcije navadno nimajo davka na dobiček pravnih oseb.

Ponavadi tradicionalni davčni sistemi ne sklepajo davčnih pogodb z davčnimi oazami. V skladu s tem določene davčne pogodbe izključujejo pravne osebe, ki imajo koristi od izredno ugodne davčne obravnave (Crnomarkovič, 2002, str. 19).

2.6 Offshore družbe v številkah

Pred dobrimi dvajsetimi leti je obstajalo le nekaj offshore centrov. V zadnjem desetletju pa je svet doživel tehnološko in telekomunikacijsko revolucijo. V manj kot enem dnevu lahko prispete v katerikoli kraj na svetu in prav ta globalizacija je povzročila razcvet offshore družb.

Leta 1999 je bilo v offshore centrih na Karibskem otočju ustanovljenih preko 60.000 offshore družb. V Evropi so najbolj popularen offshore center Britanski deviški otoki (angl. British Virgin Islands), kjer je bilo v zadnjih 10-ih letih v sodni register vpisanih preko 200.000 offshore družb. Samo v lanskem letu je bilo tam ustanovljenih 35.000 družb. Nadaljnjih 15.000 offshore družb je ustanovljenih v Hong Kongu in preko 50.000 družb v preostalih offshore centrih. Skupaj je v offshore centrih v enem letu ustanovljenih preko 150.000 offshore družb (Davčno načrtovanje v offshore centrih, 2004).

2.7 Uporabniki offshore centrov

Uporabnike offshore centrov delimo v dve skupini:

1. *Posamezniki* (Davčno načrtovanje v offshore centrih, 2004):

- prejemniki visokih dohodkov in posamezniki z visokim imetjem (pridobljeno z dedovanjem);
- imigranti in bivši državljani določene države.

Premoženje posameznika je lahko ogroženo, če država uvede pretirano visoke davke. Znani so primeri, ko so posamezniki izgubili vse svoje premoženje, ker so morali plačevati zelo visoke dediščinske in druge osebne dajatve. Večna posameznikov z visokimi dohodki in posameznikov z visokim imetjem prihaja iz Združenih držav Amerike in Evrope, kjer je v preteklosti nastajal večji del svetovnega individualnega bogastva, ter iz Brazilije in nekaterih azijskih držav, kjer je nova ekonomija povzročila nastanek nove generacije posameznikov z velikim premoženjem. Prav slednji se pogosto preselijo na območja offshore centrov, da ne bi bilo njihovo premoženje ogroženo zaradi davčnih obveznosti.

Poleg tega so pomemben uporabnik offshore centrov tudi imigranti in bivši državljani določene države. Prvi zato, ker so zapustili svojo prvotno državo in poizkusili srečo drugje (bodisi v politično ali ekonomsko primernejšem svetu), drugi pa zato, ker je njihovo poslovno življenje razpeto med več različnimi jurisdikcijami in se praktično selijo iz dneva v dan. Oboji tudi ne želijo svojih zaslužkov podvreči obdavčitvi v domači državi, ker je stopnja obdavčitve v offshore centrih nižja oziroma je sploh ni.

2. *korporacije*: korporacije so najpomembnejši uporabniki offshore centrov. Med njimi najdemo tako velike mednarodne skupine družb kot tudi posamezne družbe, ki se odločajo za ustanavljanje offshore družb zgolj zaradi nižanja davčnih stroškov. Skupine korporacijskih uporabnikov so naslednje:

- *finančne institucije*, med katere prištevamo:
  - zavarovalniške družbe: smernica Evropske unije (angl. Third Life Directive), po kateri zavarovalniška družba, ustanovljena v eni državi članici, lahko trži svoje storitve tudi v ostalih državah članicah, je povzročila pravi naval evropskih zavarovalniških družb v EU offshore centre;
  - sklade: naložbe offshore skladov so postale globalne. Z razvojem evropske monetarne unije ter s krepitvijo evra bodo naložbe evropskih offshore skladov postale še močnejše. Pomemben uporabnik offshore centrov so tudi pokojninski skladi, katerih delovanje v jurisdikcijah z nizkimi stopnjami obdavčitve je bistveno za doseg ustrezne donosnosti sredstev zavarovancev;
  - banke: relativno velik uporabnik offshore centrov so tudi banke, ki se na ta način

poslužujejo holdinškega oblikovanja bančne skupine in seveda svojim komitentom omogočajo varčevanje in opravljanje finančnih poslov v davčno bolj ugodnih jurisdikcijah;

- *velike družbe*: mednarodne družbe so največji uporabnik offshore centrov. Več kot polovico svojega prometa ustvarijo prav s pomočjo offshore centrov. Glavna področja delovanja velikih družb v offshore centrih so:
  - ustanavljanje in upravljanje holding družb,
  - upravljanje z direktnimi investicijami,
  - imetništvo in trženje industrijske lastnine,
  - ustanavljanje obvladujočih družb – central,
  - zbiranje kapitala;
- *specifični korporativni uporabniki*: ker se dohodki pomorskih prevoznikov praviloma obdavčujejo v državi, kjer imajo le-ti sedež, se je večina pomorskih prevoznikov odločila, da ustanovi sedež v državah z ugodno davčno klimo na tem področju. Države, ki nudijo ugodno davčno klimo pomorskim prevoznikom, so predvsem Panama, Kostarika, Liberija, Honduras in Nizozemski Antili (Tratnik, Ferčič, 2002, str. 206);
- *holding družbe*: pri holding družbi gre za koncernsko obliko, pri kateri družba, ki ima v lasti večino deležev pravno samostojne druge družbe, opravlja predvsem dejavnosti ustanavljanja, financiranja in upravljanja teh družb (Ivanjko, Kocbek, 1996, str. 458). Holding družba lahko prejema dividende, ki jih lahko reinvestira brez davka. Holding družba lahko delnice proda kadarkoli želi, ne da bi plačala davek na kapitalski dobiček. Kadar holding družba izplačuje dividende drugim družbam, lahko izkoristi ugodnosti, ki jih nudijo sporazumi o izogibanju dvojnemu obdavčevanju, če je ustanovljena v državi, ki takšne sporazume ima, in priznava razliko med pasivnim upravljanjem druge družbe od aktivnega poslovanja (Bjegović, 1999, str. 58).

2.8 Pozitivni in negativni učinki, ki jih imajo offshore centri za državo

Pozitivni učinki, ki jih imajo offshore centri na državo, so naslednji (Grča, 1995, str. 4):

- nova delovna mesta (banke, zavarovalnice ...);
- razvoj poslovnih storitev (finančnih, zavarovalniških, svetovalnih, razvoj prenosa podatkov in PTT, razvoj gostinstva in turizma);
- razvoj ostalih storitvenih dejavnosti (izobraževalnih, zdravstvenih ...);
- povečanje izvoza (preko tujih podjetij je omogočen dostop na trge, ki so za domača podjetja težje dostopni ali povsem nedostopni, ker imajo tuja podjetja že osvojen trg oziroma vstop na trg ustrezno podprejo s finančnimi sredstvi);

- pridobivanje tujih znanj, razvijanje novih tehnologij;
- povečana kupna moč prebivalstva, ki je rezultat novih zaposlitev in opravljanja novih dejavnosti.

Negativni učinki, ki jih imajo offshore centri za državo so naslednji:

- evropske države, ki imajo na svojem ozemlju offshore centre, imajo težave pri priključevanju k Evropski uniji, saj zakonodaja Evropske unije offshore centrov ne dovoljuje;
- offshore centri prinašajo problem pranja denarja;
- offshore centri prinašajo povečanje tuje lastnine v državi;
- offshore centri prinašajo tudi negativne posledice za domače bančništvo, zavarovalništvo in trgovino.

Ustanovitev offshore centra torej nima samo pozitivnih učinkov. Vlade držav bi za pretehtanje pozitivnih in negativnih učinkov morale narediti analizo stroškov in prihodkov, na podlagi katere bi utemeljile svoja stališča glede ustanavljanja offshore cone.

3 DAVČNO NAČRTOVANJE

Gospodarska konkurenčnost poslovnih subjektov je odvisna tudi od davkov, ki jih subjekti plačujejo davčni upravi v svoji državi. Konkurenca med tradicionalnimi davčnimi sistemi na eni strani in območji z nižjo oziroma ničto stopnjo obdavčitve na drugi daje poslovnim subjektom številne možnosti za davčno načrtovanje. Ob upoštevanju podatka, da se polovica finančnih transakcij izvede preko offshore območij, lahko zaključimo, da slovenski poslovni subjekti premalo koristijo ugodnosti teh centrov.

Davčno načrtovanje v teoriji opredeljujemo kot postopek, v katerem analiziramo poslovanje davčnega zavezanca in na podlagi tako pridobljenih ugotovitev podamo davčno konstrukcijo, ki davčnemu zavezancu omogoča izboljšanje poslovanja in zmanjšanje davčnega bremena. V ta namen davčno načrtovanje izrablja praznine, nedorečenosti ali neskladnosti v davčnih predpisih. Za davčno načrtovanje je izredno pomembno, da se dosledno upošteva veljavna zakonodaja. Pri tem je potrebno opozoriti, da davčnega načrtovanja, ki je izvedeno z uporabo zakonitih metod in sredstev, ne moremo enačiti z davčno utajo ali davčno evazijo. Davčna utaja je nezakonita izognitev davku, bodisi tako, da se ne vloži davčna napoved, bodisi tako, da se navajajo neresnični podatki, pa tudi z goljufivo samoobdavčitvijo, s premajhnim obračunom davkov po odbitku ali s tihotapskim ravnanjem. Davčna utaja je v skladu s kazensko pravno zakonodajo RS obravnavana kot kaznivo dejanje (Kazenski Zakonik RS, 1994, 254. člen).

Za davčno načrtovanje je ključnega pomena konkurenca med davčnimi sistemi. Tega se zavedajo tudi tradicionalni davčni sistemi, ki sprejemajo dvoje ukrepov:

- na eni strani se državne oblasti prizadevajo za sprejemanje davčne zakonodaje, ki bo bolj privlačna za investitorje;
- na drugi strani pa skušajo tradicionalni davčni sistemi, z dogovarjanji in medsebojno izmenjavo informacij vsaj nekoliko zmanjšati mednarodno davčno izmikanje. K dogovarjanju so usmerjena tudi nekatera ravnanja organizacije OECD (Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj).

Legalnost davčnega načrtovanja izhaja iz dejstva, da veljavna zakonodaja Republike Slovenije ne prepoveduje ravnanja davčnega zavezanca, ki bi bilo usmerjeno k zniževanju davčne obveznosti. Problem pa je z legitimnostjo predvsem pri mednarodnem davčnem načrtovanju. Če želi davčni zavezanec imeti davčne prihranke, mora del svojih dohodkov, ki bi bili sicer obdavčeni, prenesti v tujino, zlasti na področja z nižjo oziroma ničto davčno stopnjo.

3.1 Izvedba davčnega načrtovanja

Postopek davčnega načrtovanja lahko razdelimo na dve vrsti:

- davčno načrtovanje, ki temelji na uporabi nacionalnih davčnih predpisov, tj. davčno načrtovanje znotraj enega davčnega režima;
- mednarodno davčno načrtovanje, ki temelji na mednarodnem poslovanju gospodarskega subjekta in uporabi mednarodnih pravil obdavčenja.

Davčno načrtovanje je razdeljeno na tri stopnje (Šešok, 2002, str. 10-12):

1. stopnja: spoznavanje poslovnega subjekta – poznavanje poslovnega subjekta in njegovega poslovanja je ključnega pomena pri izvajanju učinkovitega davčnega načrtovanja;
2. stopnja: izdelava davčne konstrukcije;
3. stopnja: izvedba davčne konstrukcije – pomemben korak v tej fazi je preizkus davčne konstrukcije pred davčnimi in drugimi državnimi organi. To je pomembno zato, da se ne bi s strani davčnega organa v sklepni fazi izvedbe izkazalo, da davčna konstrukcija ni izvedljiva. V večini držav in tudi v Republiki Sloveniji imajo davčni zavezanci možnost, da pridobijo vnaprejšnje stališče davčnega organa, vendar se pri tem pojavljata dve težavi:
  - prva je v tem, da traja precej dolgo, preden davčni zavezanec pridobi odgovor na svoje vprašanje;
  - druga pa, da tudi če davčni zavezanec pridobi predhodno stališče davčnega organa, ni nujno, da davčni organ tega stališča ne bo spremenil, tudi z

retroaktivnim učinkovanjem, kar je za davčnega zavezanca nesprejemljivo.

3.2 Temeljne metode, s katerimi posamezniki in družbe znižujejo davke

Posamezniki in družbe pri zmanjševanju svoje davčne obremenjenosti najpogosteje posegajo po naslednjih štirih metodah:

- sprememba stalnega prebivališča oz. sedeža,
- tenka oz. majhna kapitalizacija (angl. thin capitalization),
- izkoriščanje ugodnejših sporazumov (angl. treaty shopping),
- prenosne cene (angl. transfer price).

3.2.1 Sprememba stalnega prebivališča oz. sedeža

Ena izmed najpogosteje uporabljenih tehnik, s katerimi se tako fizične kot pravne osebe, ki so zavezanci za plačevanje davka, skušajo izmakniti plačevanju le tega, je sprememba stalnega prebivališča.

Uporaba tega inštrumenta je mogoča le v jurisdikcijah držav, v katerih je osnova za obdavčitev stalno prebivališče. Ta inštrument ni učinkovit v državah, ki uporabljajo različne osnove obdavčitve kot so npr. načelo teritorialnosti, državljanstva ... Če država uporablja kot osnovo za obdavčitev stalno prebivališče, je jasno, da se davčnim zavezancem splača postaviti kot kraj stalnega prebivališča državo, ki prav tako uporablja enako načelo obdavčevanja in katere stopnja obdavčitve je nizka oz. ničelna. Tako bodo vsi prihodki, ne glede na to, kje bodo ustvarjeni, obdavčeni po stopnji obdavčevanja države, kjer ima zavezanec stalno prebivališče.

Zaradi velikih izgub davčnih prihodkov, ki so jih utrpele države, so nekatere izmed njih sprejele določene ukrepe. Glede fizičnih oseb velika večina zakonodaj držav vsebuje norme, ki predvidevajo, da oseba ostane tudi po spremembi stalnega prebivališča še vedno podvržena davčnim oblastem prvotne države. To ne velja le v primeru, ko fizična oseba dokaže povezanost s krajem novega stalnega prebivališča. Glede pravnih oseb pa velika večina zakonodaj vsebuje norme, ki izenačujejo spremembo sedeža z izbrisom same pravne osebe iz registra (Attac, 2001, str. 54).

3.2.2 Tenka oz. majhna kapitalizacija (angl. Thin capitalization)

Razdeljevanje dividend je najpogosteje uporabljen način, za razporeditev dobička. Obstaja pa

še veliko načinov, s katerimi se podjetje skuša izmakniti plačilu davka. Zelo pogosto uporabljena tehnika je tenka kapitalizacija (angl. Thin capitalization). Tenka kapitalizacija je mehanizem, ki podjetjem omogoča, da preko obresti za najeta posojila prenašajo dobičke iz držav z večjo obdavčitvijo dobičkov v države z manjšo obdavčitvijo. Za ponazoritev tenke kapitalizacije lahko uporabimo naslednji primer.

Predpostavimo, da tuje podjetje ustanovi v Sloveniji hčerinsko družbo, katere osnovni kapital znaša 2,1 milijonov tolarjev. Hčerinsko podjetje potrebuje za zagon in normalno poslovanje najmanj 21 milijonov tolarjev. Potrebna sredstva lahko tuje podjetje zagotovi z dokapitalizacijo ali pa hčerinskemu podjetju zagotovi posojilo.

Na prvi pogled zelo nepomembna razlika med enim in drugim načinom zagotovitve potrebnih sredstev pa je z davčnega vidika še kako pomembna.

Predpostavimo, da podjetje v Sloveniji posluje zelo uspešno. Če tuje podjetje zagotovi potrebna sredstva z dokapitalizacijo, bo ustvarjeni dobiček najprej obdavčen s 25 % davkom od dobička, nato pa bo ob vsakem izplačilu dividend ali deležev v dobičku v tujino potrebno obračunati in plačati posebno akontacijo po 15-odstotni stopnji.

Drugače je, če tuje podjetje zagotovi sredstva hčerinskemu podjetju s posojilom. V tem primeru je dobiček ustrezno manjši, saj mora hčerinsko podjetje plačevati obresti za prejeta posojila. Obresti grede med odhodke skladno z zakonom o davku od dobička pravnih oseb. Obresti na posojila lastnikov se priznajo največ v višini zadnje, ob času odobritve posojila znane, skupne povprečne ponderirane medbančne letne obrestne mere. V Sloveniji obresti niso obdavčene, zato jih lahko podjetja plačujejo domačim ali tujim pravnim in fizičnim osebam brez kakršnihkoli davčnih obveznosti.

Slovenska zakonodaja še ne vsebuje določb, ki bi taka posojila prepovedovale, oziroma bi jih omejevale na ustrezno razmerje. Prav zaradi tega tuji investitorji s pridom izrabljajo pomanjkljivosti naše zakonodaje.

Tuje zakonodaje po večini vsebujejo določbe o tenki kapitalizaciji, in sicer določajo razmerje med kapitalom in posojilom, ki ga lahko hčerinsko podjetje prejme od lastnika. Kanadska zakonodaja na primer določa razmerje 1:3 med lastnim kapitalom in posojili, ki jih zagotavljajo lastniki.

Če hčerinsko podjetje od svojega lastnika prejme posojilo, ki presega z zakonom določeno razmerje glede tenke kapitalizacije, so davčno priznane kot odhodek le obresti na posojilo, ki je v skladu z zakonsko določenim razmerjem. Ostale obresti se všttevajo v davčno osnovo za davek od dobička pravnih oseb, pri izplačilu pa se pojmujejo kot dividende in se tako tudi obračunajo (Jeraj, 2002, str. 2).

3.2.3 Izkoriščanje ugodnejših sporazumov (angl. Treaty shopping)

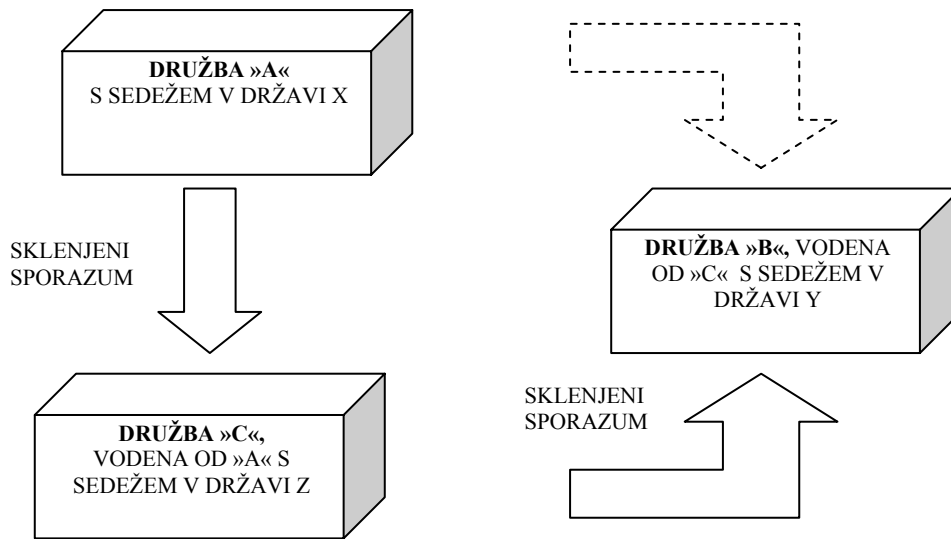
Pojav mednarodne dvojne obdavčitve, zaradi katere je isti subjekt primoran v dveh ali več državah plačevati podobne davke, ki se nanašajo na isto pravno ali ekonomsko dejanje, ni prepovedan. Ker je dvojna obdavčitev omejevala mednarodne ekonomske odnose, so države sprejele bilateralne in multilateralne mednarodne pogodbe, ki bi urejale dvojno obdavčitev.

Pojav znan pod imenom »treaty shopping«, temelji na izkoriščanju sistema proti dvojni obdavčitvi, ki velja med dvema državama. Izkoriščanje se vrši s pomočjo ustanovitve družbe v eni izmed držav podpisnic sporazuma. Ta družba postane podlaga za izkoriščanje olajšav, ki jih predvideva sporazum. Tako se ne krši nobena norma, ampak se le izkorišča slabosti sporazuma.

Na splošno je mogoče razlikovati tri najpogosteje uporabljene tehnike v praksi:

1. **neposredne most družbe** (angl. Direct conduit companies): gre za tehniko, ki temelji na izkoriščanju sporazuma, sprejetega med dvema državama, s strani družbe, ki ima sedež v tretji državi s sklenjenim sporazumom samo z eno izmed dveh držav. Družba »A« je zainteresirana, da bi investirala v državi Y. Med državo X in Y ne obstaja sporazum proti dvojnemu obdavčevanju, medtem kot ta obstaja med X in Z ter med Z in Y. Problem reši družba »A« z ustanovitvijo družbe »C« v državi Z. Družba »C« bo vršila nadzor nad »B«, ki ima sedež v Y. Na ta način se preko ustanovitve družbe »C« oz. most družbe (fr. conduit) dosežejo želeni rezultati;

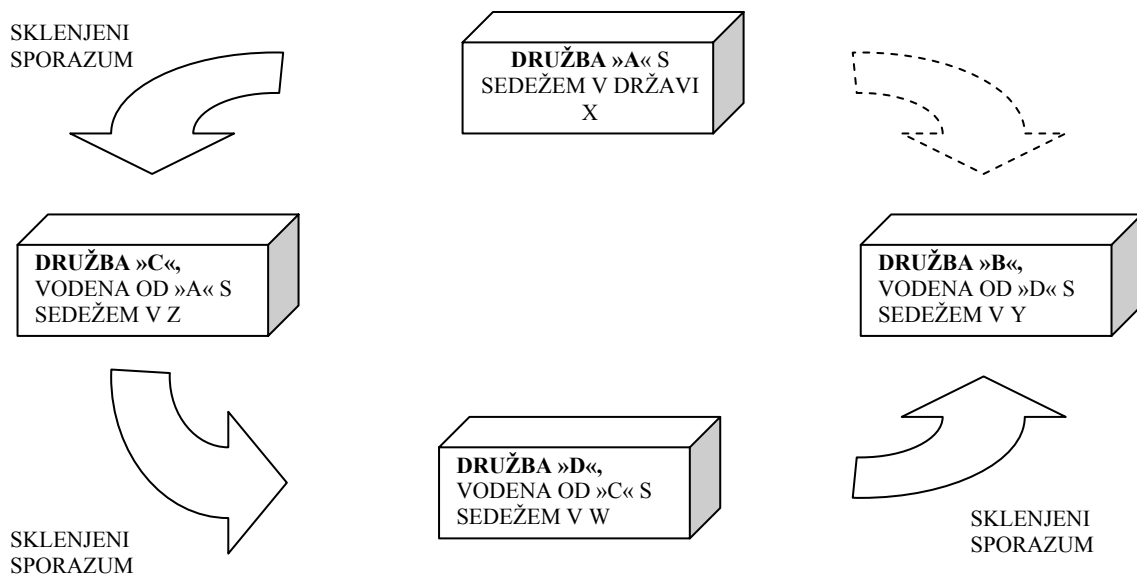
Slika 1: Neposredne most družbe

Vir: OCSE disciplinato il Treaty Shopping, 2004.

2. **prehodne most družbe** (angl. Stepping stone conduit companies): v tem primeru ima država X sklenjeno konvencijo z državo Y, ampak le ta ni najugodnejša. Družba »A« ima interes investirati v državi Y in pozna tudi druge konvencije, ki ji omogočajo manjše plačilo davka. Take konvencije obstajajo med državo Z in državo W ter med državo W in Y. Da bi izkoristili prednosti, se ustanovijo dve most (fr. conduit) družbi. Družba »C« in »D«;

Slika 2: Prehodne most družbe

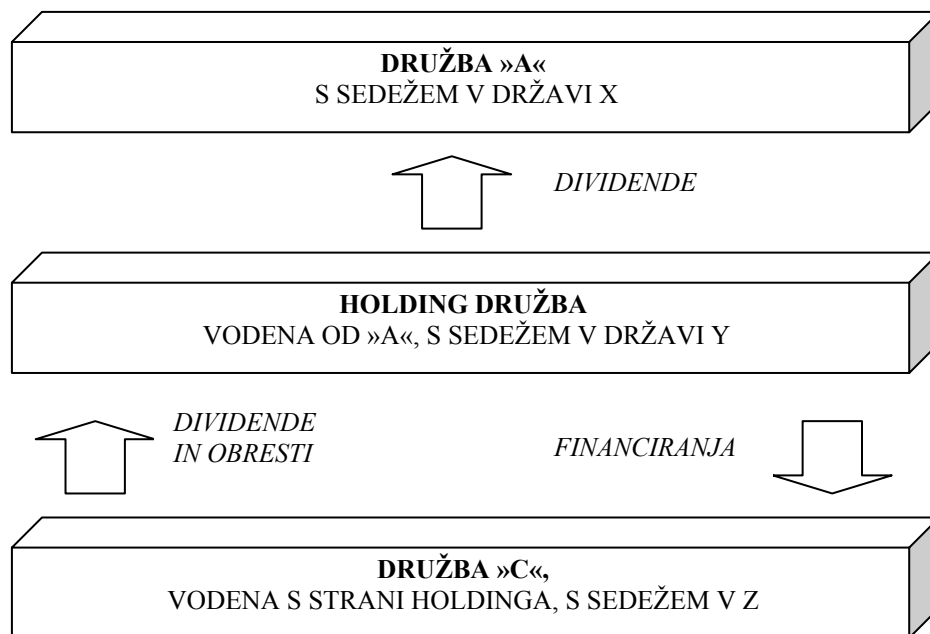

Vir: OCSE disciplinato il Treaty Shopping, 2004.

3. **holding structure** (angl. Holding structure): ta tehnika je navadno uporabljena za usmerjanje tokov dividend, ki izhajajo iz držav, v katerih prihaja do investicij. Umestitev holdinga med družbo, ki investira, in družbo, v katero se investira, omogoča z davčnega vidika optimizirati prihodke investicije.

Slika 3: Holding strukture

Vir: Treaty Shopping, 2004.

Vse našteve tehnike izkoriščanja ugodnejših sporazumov predpostavljajo, da podjetja zelo dobro poznajo predpise, ki jih sporazumi vsebujejo (OCSE disciplinato il Treaty Shopping, 2004).

3.2.4 Prenosne cene (angl. Transfer pricing)

Pri prenosnih cenah, lahko tudi notranjih cenah ali s tujko transfernih cenah (angl. Transfer pricing, ali internal pricing), gre za prodajo dobrin in storitev znotraj skupine podjetij, to je med matičnim podjetjem in odvisnim podjetjem ali med dvema odvisnima podjetjema. Prodaja se izvaja po nižjih vrednostih, kot veljajo na trgu. Na ta način se prenašajo dohodki iz ene družbe v drugo (Radebaugh, Gray, 1997, str. 590).

Običajno je med mnogimi razlogi, ki vodijo podjetja k uporabi prenosnih cen za izmenjavo med združenimi podjetji, mogoče določiti željo, da bi podjetja:

- vplivala na zahteve glede povišanja plač, tako da prikazujejo manjše dobičke od dejanskih;

- napeljala oblast k dvigu cene nekaterih proizvodov zaradi dviga stroškov;
- zmanjšala dobičke v nadzorovanih družbah, da bi tako preprečila negativne reakcije v tujih državah.

Razvidna je nagnjenost večine podjetniških kompleksov k načrtovanju različnih aktivnosti skupine, da bi tako plačali čim manj davkov. Jasno je, da poskuša družba, ki ima nadzor nad drugo družbo in ima sedež v tuji državi z nizko davčno stopnjo, preusmeriti večino dobička v slednjo, da bi se tako izognila plačevanju davka.

Uporabljen tehnika je navadno vedno ista in predvideva, da podjetja, ki se nahajajo v državah z nizko davčno stopnjo, povečajo svoj dohodek tako, da podcenijo svoje stroške, ali precenijo prejemke, medtem ko naredijo obratno tista podjetja, ki se nahajajo v državah z visoko davčno stopnjo.

Če se obe družbi nahajata v območjih z visoko davčno stopnjo, se ustanovi družba, ki ima vlogo posrednika na offshore območju. Posredniška družba kupuje izdelke po ceni, ki ravno pokrije proizvodne stroške, in nato proda te proizvode drugi družbi po zelo visoki ceni, da tako izniči dobiček druge družbe. Rezultat tega je, da se ves dohodek preseli v offshore območje. Za to gre tudi v naslednjem primeru.

A je podjetje, ki ima sedež v Sloveniji. B je podjetje, ki ima sedež na offshore območju z davčno stopnjo, ki je enaka nič odstotkov. A proda B-ju za 90 enot izdelek, katerega stroški so bili 100 enot. B proda izdelek na trgu za 130 enot. V tem primeru znaša davčni prihranek 10 enot, če predpostavljamo, da je obdavčitev dobička v Sloveniji 25-odstotna.

3.3 Offshore centri kot škodljiva davčna konkurenca

Dejstvo je, da so v državah davki nujno potrebni. Poznamo jih že več kot 4000 let. Bolj pravilo kot izjema je, da obstaja pozitivna korelacija med davčno stopnjo in gospodarskim razvojem določenega področja. To torej pomeni, da so v razvitih deželah davčne stopnje praviloma višje kot v nerazvitih.

Mednarodna organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD) beleži podatek o pobranih davkih v primerjavi z BDP posameznih držav članic. Delež davkov v skupnem BDP držav članic OECD se iz leta v leto viša (leta 1970 so države članice OECD v povprečju pobrale davkov za 29 odstotkov skupnega BDP, leta 1990 36 odstotkov, leta 1998 pa že 37 odstotkov). To je »voda na mlin« offshore centrom, ki zaradi zelo nizkih oziroma ničnih davčnih stopenj privabljajo vedno več gospodarskih subjektov. Posledica tega je, da državam s tradicionalnimi davčnimi sistemi primanjkuje obdavčljivih dohodkov. Podatek, da se več

kot polovica svetovnih davčnih transakcij odvije v offshore centrih, je zaskrbljujoč in prav zaradi njega se organizacija OECD vse bolj pritožuje nad škodljivimi učinki offshore centrov (Davčno načrtovanje v offshore centrih, 2004).

3.4 Ukrepi proti uporabi offshore centrov

Gospodarsko močnejše države imajo razvite davčne sisteme, ki se v glavnem zgledujejo po načelu »worldwide taxation«. Subjekti s sedežem v državi imajo obdavčen dohodek, ki je lahko ustvarjen kjerkoli, medtem ko imajo subjekti s sedežem v drugi državi obdavčen samo dohodek, ustvarjen na njihovem območju.

Zato so države uvedle številne ukrepe, s katerimi želijo omejiti uporabo offshore centrov. Najpomembnejši je ta, da bi obdavčile dobiček, ki ga domači subjekti ustvarijo v offshore družbah in ga ne razdelijo v obliki dividend med svoje delničarje. Večina držav s tradicionalnimi davčnimi sistemi ima predpise, katerih cilj je nepriznavanje olajšav na podlagi stroškov, ki jih imajo domače družbe na račun družb s sedežem v offshore centru. Pri gospodarsko razvitejših državah je opaziti tudi naraščajoči trend uvajanja predpisov, ki destimulirajo prenos stalnega bivališča fizičnih oseb v države s privilegiranim davčnim režimom.

3.4.1 Nadzirane tuje družbe (angl. Controlled Foreign Companies), predpis proti offshore centrom v svetu

Verjetno ni noben predpis proti izmikanju davkom bolj uspešen od »Controlled Foreign Companies« (CFC) zakonodaje. Ta namreč predstavlja najbolj razvito obstoječo obliko predpisa proti offshore centrom, ki se je uveljavila tako v razvitih državah kot tudi v državah v razvoju. Ta normativna usmeritev, ki je sicer v različnih državah uzakonjena v različnih oblikah, predvideva obdavčitev v državi, kjer je sedež matičnega podjetja. Obdavčuje se dohodke, ustvarjene v hčerinskem podjetju s sedežem v offshore centru, ne glede na to ali je hčerinsko podjetje v tujini dejansko razdelilo te dohodke.

Cilj tovrstnega predpisa ni preprečevanje zatekanja k offshore centrom oziroma državam, ki nudijo posebne davčne ugodnosti tujim podjetjem, temveč preprečevanje akumulacije dohodka družbe v državi z nizko ali nično davčno stopnjo, ne da bi bil ta dohodek kdaj prenesen na matično družbo in potemtakem normalno obdavčen (Finance Bill, 2002).

V mednarodnem davčnem pravu se ta predpis imenuje »Controlled Foreign Companies« zakonodaja v spomin na prvo različico, ki je bila leta 1962 pod tem imenom uvedena v ameriški davčni red. Od 1962 do 2002 je »Controlled Foreign Companies« zakonodajo

sprejelo 15 novih držav, da bi se zoperstavile mednarodnemu izmikanju davkom.

3.4.2 Posredovanja OECD-ja

Proces internacionalizacije gospodarstva je s seboj prinesel potrebo po uvajanju poštenih davčnih politik na svetovni ravni in s tem tudi potrebo po vsiljevanju pravil in omejitev tudi tistim državam, ki so za privabljanje tujega kapitala in investicij izkoristile zgolj davčne mehanizme in s tem ustvarile mnogo ekonomsko-finančnih anomalij. Prav v teh državah so se v zadnjih letih ustvarili pravi offshore centri brez vsakega nadzora ali izmenjave informacij (Šešok, 2002, str. 9).

OECD že nekaj časa izvaja pogumno politiko preučevanja in analize tega pojava. Državam članicam skuša OECD posredovati inštrumente in ideje za boj proti pojavu nepoštena davčne konkurence in s tem povezanega prelahkega izmikanja davkom na svetovni ravni. Treba je poudariti, da akti in dokumenti, ki jih sprejema OECD, nimajo sami po sebi nobene takojšnje in neposredne normativne veljave, so pa vseeno pomembni, ker:

- določajo smernice, ki se jim bodo morale države članice prilagoditi v bližnji prihodnosti;
- so verodostojen vir za interpretacijo;
- so postali glavni kriterij presojanja na tem področju v različnih nacionalnih davčnih upravah.

Potrditve opravljene delo na tem področju je razbrati v poročilu »Harmful tax competition: an emerging global issue«, ki je nastalo kot posledica prošnje, ki so jo OECD-ju posredovali voditelji držav skupine G7 na srečanju v Lyonu leta 1996. Posebej zanimiva so priporočila državam članicam OECD-ja v zaključnem delu poročila. Osnova teh priporočil je ugotovitev, da niso učinkoviti enostranski ali dvostranski ukrepi, ki so jih sprejele sosednje države, da bi zaustavile pojav, ki pa je že imel globalne razsežnosti, ampak da je najbolj učinkovito mednarodno sodelovanje, ki temelji na podpisu večstranskih sporazumov, h katerim pristopi čim večje število držav, vključno z državami, ki niso članice OECD-ja.

Obstaja 19 priporočil OECD-ja, ki so razdeljena v tri skupine (Erjavec, 2002, str. 29):

- **priporočila, povezana z interno zakonodajo** – cilj te skupine priporočil je povečati učinkovitost in transparentnost davčnih ukrepov, ki že obstajajo v posameznih državah;
- **priporočila, povezana z mednarodnimi konvencijami za preprečevanje dvojne obdavčitve**, katerih cilj je povečati in izboljšati izvajanje določb mednarodnih pogodb s tem, da se poveča izmenjava informacij, skržijo pogoji v podporo konvencionalnih predpisov, omejijo ugodnosti, predvidene samo za efektivne koristnike ter se obenem kaznuje koriščenje »by-pass« podjetij in prijaviijo morebitni sporazumi sklenjeni s finančnimi offshore centri;

- **priporočila, ki stremijo k poglobljanju mednarodnega sodelovanja na področju boja proti nepošteni davčni konkurenci** – cilj te skupine priporočil je poskrbeti, da bodo vse načelne usmeritve v poročilu konkretne in učinkovite. Države članice se prosi, da podprejo morebitne sklenjene sporazume za omejitev tega pojava ter da spremljajo obveznosti in politične ter ekonomske odnose, ki jih imajo z zakonodajami z ohlapnim davčnim sistemom.

3.5 Stališče Slovenije do offshore centrov

Slovenska vlada do sedaj še ni predstavila uradnega stališča do offshore centrov. Glede na to, da sodeluje v organizaciji OECD in glede na to, da do sedaj ni nasprotovala aktivnostim organizacije OECD v boju zoper škodljive davčne sisteme, lahko sklepamo, da ima Slovenija glede offshore centrov enako stališče kot ga zastopa organizacija OECD.

V nasprotju s slovensko vlado, pa je stališče Davčne uprave Republike Slovenije do offshore centrov zelo natančno določeno. Davčni organi pri nadzorovanju pravilnosti in pravočasnosti obračunavanja davka od dobička s posebno pozornostjo proučujejo račune, ki jih slovenske družbe prejmejo od offshore družb. V večini primerov računov, ki jih slovenskim družbam izdajajo offshore družbe, davčni organi ne priznavajo kot davčno priznan odhodek. Takšno stališče oziroma praksa dela nimata z zakonitostjo nikakršne zveze. Veljavna slovenska davčna zakonodaja glede priznavanja davčno priznanih odhodkov ne pozna nikakršne delitve na stroške, ki nastajajo pri poslovanju z offshore družbami ter na stroške, ki nastajajo pri poslovanju z ostalimi družbami (Davčno načrtovanje v offshore centrih, 2004).

4 OFFSHORE CENTRI IN PRANJE DENARJA

Dandanes imajo različna kriminalna podjetja, od prekupčevalcev z drogami, preprodajalcev ukradenih stvari do davčnih utajevalcev, potrebo po pranju denarja. Zato je pranje denarja (angl. money laundering), ki izhaja iz nezakonitih oziroma nedovoljenih dejavnosti, zelo razširjen pojav, ki nima enotne definicije.

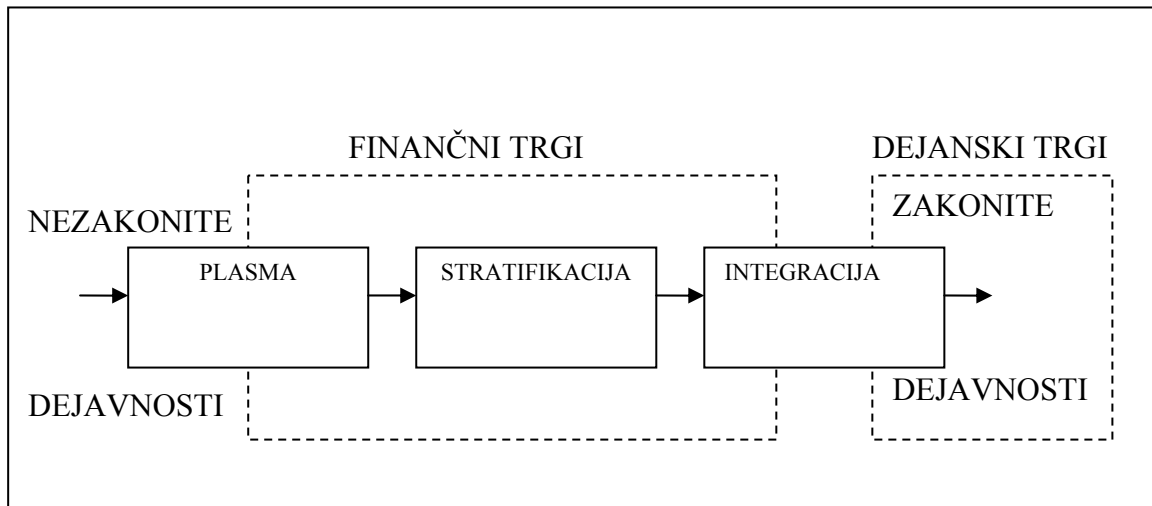
Upoštevamo lahko opredelitev, ki jo je izdelal FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering) in po kateri se pranje denarja deli v nekaj glavnih faz:

- **plasma** (angl. placement) – tj. trenutek, v katerem se izvede prva umestitev nezakonitih sredstev v finančno verigo;
- **stratifikacija** (angl. layering) – oziroma ločevanje sredstev od njihovega nezakonitega izvora, ki se praviloma opravi s pomočjo izvršitve določenega števila finančnih transakcij z uporabo različnih instrumentov, tudi družbenih, razporejenih v različnih

jurisdikcijah;

- **integracija** (angl. integration), ki se izvede s ponovno vpeljavo predhodno »očiščenih« zneskov v zakonito ekonomijo, tako da se jim da ekonomski naslov, ki proizvaja dohodek (Money Laundering – Stages of The Process, 2004).

Slika 4: Faze pranja denarja

Vir: Money Laundering, 1999.

Če pogledamo s praktičnega vidika, prinaša izvajanje katerekoli nezakonite dejavnosti, s katero se ustvarja dobiček, potrebo po pranju denarja oziroma potrebo po tem, da bi bilo mogoče prihodke potrošiti v okviru zakonite ekonomije ter čim bolj zmanjšati možnost, da bi uvajanje tega denarja v obtok privedlo do odkritja kaznivega dejanja in osebe, ki je zakrivila dejanje, ter posledično do njene obtožbe.

Pranje denarja lahko opredelimo kot dejavnost, katere ekonomska naloga je pretvoriti potencialno kupno moč v efektivno kupno moč. S pomočjo te definicije lahko določimo logično shemo, značilno za pojav pranja denarja:

- **obstoj nezakonite aktivnosti** za proizvodnjo denarja, ki ne more biti neposredno uporabljen pri porabi in/ali investicijah;
- **potreba, da se ta tok denarja vključi v finančne krogoke**, ki omogočajo njegovo »očiščenje«;
- **določitev finančnih tehnik**, s pomočjo katerih se lahko izvede resnično pranje denarja (angl. laundering), po katerem se razpolaga z efektivno kupno močjo;
- **namenjanje tako pridobljenih sredstev za operacije zakonite porabe in/ali investiranja**, ki ustvarjajo nov, zdaj že očiščen, pritok denarja (Cerutti, 1995, str. 62).

V večini primerov se te faze prekrivajo in križajo predvsem zaradi hitrosti, s katero si sledijo,

zahvaljujoč tudi pogostemu zatekanju k informacijski podpori.

Na začetku je denar nezakonitega izvora prenesen v tujino in šele nato vključen v ekonomski cikel preko sistema mednarodnih plačil, s čimer je oteženo njegovo odkrivanje.

Ključnega pomena pri realizaciji procesa pranja denarja so offshore centri. Značilnosti offshore centrov lahko razumemo kot skupek uporabnih postopkov, ne samo za pranje denarja nezakonitega izvora, ampak tudi za izvrševanje nekaterih vrst finančnih kaznivih dejanj.

Namen pranja denarja je potemtakem čimbolj realistično simulirati zakonito finančno transakcijo. V rokah kriminalnih združb se instrumenti za zaščito davkoplačevalca, kot so pogodbe o prenosnih cenah in dvojni davčni obremenitvi, spremenijo v pretveze za kazniva dejanja. Pri tem se uporablja najrazličnejša sredstva, od lažnih izdajanj računov do sprememb prenosov realnih dobrin med hčerinskimi družbami v fiktivne izmenjave neobstoječih dobrin v zameno za plačilo. Zaradi tega je na zunaj nemogoče razlikovati med zakonitimi in nezakonitimi operacijami. Razlika se pokaže šele, ko začnejo sodne oblasti po odkritju določenega kriminalnega dejanja slediti vpletenemu kapitalu.

4.1 Dejavniki, ki vplivajo na odločitev za pranje denarja

Na to, ali se bo lastnik »umazanega« denarja odločil za pranje denarja, vplivajo naslednji dejavniki:

- višina zneska;
- odločitev storilca, da hrani pridobljeno premoženjsko korist (namesto, da bi jo kar porabil);
- odločitev storilca, da poišče relativno varen prostor za svojo naložbo. Izbor je odvisen od varnosti uporabljenih postopkov in metod ter od ocenjenih stroškov in prihodkov v zvezi z naložbo (Stroligo, 2000, str. 1093).

4.2 Tehnike pranja denarja

Izbor tehnik pranja denarja je odvisen od različnih okoliščin. Na to najprej vplivata storilčevo lastno znanje o ukrepih za preprečevanje pranja denarja in njegove zveze s poklicnimi pralci denarja, ki so mu pripravljene pomagati. Pomembno vlogo pa igrata pri tem tudi vrednost premoženjske koristi, ki jo je treba oprati, in oblika, v kateri se nahaja. Ni namreč vseeno, ali je produkt neke kriminalne aktivnosti gotovina ali knjižni denar oziroma nepremičnina ali premična stvar.

Scheme, ki so pri pranju denarja najpogosteje uporabljene, predvidevajo uporabo družb v offshore jurisdikcijah. Ponavadi se npr. dobiček iz nezakonite dejavnosti, ki se izvaja znotraj jurisdikcije onshore, najprej prenese na tekoči račun pri določeni banki offshore, odprt na ime družbe ustanovljene v offshore centru. Ta sredstva nato potujejo skozi različne jurisdikcije spet preko družb z namenom, da bi se jih čimbolj oddaljilo od njihovega nezakonitega izvora. Na koncu se praviloma, da bi se denar vrnil v izvorno državo, ustanovi družba, ki je prejemnica neke vrste »financiranja« s strani struktur offshore.

Svet Evrope je leta 1996 zapisal, da je bil v skoraj vseh znanih primerih korupcije denar opran v tujini, najpogosteje v offshore centrih ali v državah, v katerih je poseganje v bančno tajnost omejeno. Analiza primerov pokaže, da podjetja pri podkupovanju uradnih oseb, politikov ali predstavnikov drugih podjetij praviloma podkupnin le-tem ne izplačujejo neposredno iz dobroimetja, ki ga vodijo na svojih računih, pač pa pri tem uporabljajo posrednike. V praksi kot posredniki najpogosteje nastopajo različni pravni subjekti s sedežem v offshore centrih (take posrednike tuja literatura označuje z izrazi »shell companies«, »letterbox companies«, »ghost companies«).

Za čimbolj zakonit izgled in za zmanjšanje tveganja, da jih oblasti odkrijejo, skušajo »pralci« denarja izkoristiti že obstoječe družbe, ki imajo preko nacionalnega bančnega in finančnega sektorja že utečene odnose z bančnim in finančnim sektorjem jurisdikcij offshore. Uporaba takih družb olajša opravičevanje obsega razpoložljivih sredstev (ki je običajno velik) in izvedbo mednarodnih finančnih operacij (Strologo, 2000, str. 1094).

4.3 Virtualno pranje denarja

Dandanes je treba upoštevati še en dejavnik tj. globalno medsebojno povezanost informacijskih mrež in možnost dostopa do njih preko medmrežja, ki je v tem kontekstu več kot le sredstvo komunikacije. Medmrežje ima lahko zgolj funkcijo komuniciranja, lahko pa predstavlja čisto pravo okolje, čeprav samo virtualno, ki je lahko ranljivo in propustno za vdor kriminalnih združb.

Za virtualno pranje denarja se štejejo vse operacije, ki se izvajajo s pomočjo medmrežja in ki olajšujejo oziroma ustvarjajo nove mehanizme pranja.

Če analiziramo glavne oblike virtualnega pranja denarja, odkrijemo dve splošni kategoriji: sredstveno digitalno pranje denarja in celovito digitalno pranje denarja.

4.3.1 Sredstveno digitalno pranje denarja

Pod pojmom sredstveno digitalno pranje denarja razumemo celoto operacij, vodenih preko

medmrežja, ki lahko občutno izboljšajo ali olajšajo klasične načine pranja nezakonito pridobljenega denarja.

V fazi plasma oziroma v fazi fizične umestitve denarja v finančni in komercialni tok je zahvaljujoč vpeljavi določenih strategij naprednega šifriranja uporaba medmrežja lahko strateškega pomena pri postavitvi zaupnega komunikacijskega sistema ter pri spreminjanju identitete koristnikov denarja. Velika dostopnost številnih kodirnih programov, ki so v tem trenutku praktično neprepustni za organe nadzora, omogoča zaupnost komunikacije. Možnost, da deluješ na medmrežju v popolni anonimnosti, pomeni, da si popolnoma varen. Zlahka si ustvariš nov elektronski naslov, obstajajo strežniki, ki omogočajo zabris izvora in poti, ki jo je elektronska pošta opravila do cilja, obstajajo strani, ki prodajajo anonimne poštna nabiralnike z možnostjo odpošiljanja pošte naprej. Vsa ta sredstva omogočajo tistim, ki se ukvarjajo s pranjem denarja, pa tudi s čim drugim, da si ustvarijo povsem novo identiteto, ločeno od realne.

V fazi stratifikacije, tj. izvajanja številnih finančnih in komercialnih operacij za zakritje ali razpršitev denarja nezakonitega izvora, je medmrežje izjemno koristno za »pralce« denarja, hkrati pa zelo škodljiv za organe, ki se ukvarjajo z zatiranjem pranja denarja.

Medmrežje ponuja možnosti, ki bi jih lahko strokovnjaki izkoristili za zakrivanje in varovanje identitete kapitala:

- spletne finančne posrednike, ki nudijo storitve varstva premoženja (angl. asset protection), privatnega bančništva (angl. private banking) in finančnih storitev, ki temeljijo predvsem na izjemni diskretnosti;
- spletno bančništvo (angl. on-line banking) v deželah z zelo strogimi zakonodajami glede bančne zaupnosti in z ne povsem dovršenimi predpisi o identifikaciji strank;
- spletne igre na srečo – po eni strani medmrežje omogoča popolno anonimnost igralcev, po drugi strani pa omogoča postavitev teh virtualnih igralnic v dežele s "fleksibilnimi" normami glede pranja denarja in s tem plačevanje stav na kakršen koli način. Pri temu je onemogočena kontrola transakcij, sumljivih oblastem nadzora;
- spletne finančne posrednike, ki v imenu razširjenega povpraševanja po varovanju osebnih premoženj, ponujajo zelo različne storitve, ki so lahko koristne pri stratifikaciji.

V fazi integracije oziroma združevanja denarja z drugimi prihodki zakonite narave ali tvorjenja dokazov o njegovem zakonitem izvoru imajo osrednjo vlogo načini, s katerimi je oprani ali »očiščeni« denar ponovno vpeljan v običajne tokove ekonomije. V tej fazi prinaša možnost upravljanja sredstev preko medmrežja za stroške in možnosti diferenciacije številne prednosti. Ob širitvi možnosti investiranja »on-line« smo priča vse hitrejšemu premikanju investicij, od tradicionalnih oblik k inovativnim, ki jih je pogosto težko odkriti in odpraviti (Cerutti, 1995, str. 76-85).

4.3.2 Celovito digitalno pranje denarja

Shema celovitega digitalnega pranja denarja predvideva, da so vse klasične faze pranja denarja vodene z anonimnimi elektronskimi transakcijami, ki se opravijo preko medmrežja. Faza plasmaja, ki je v procesu pranja denarja najbolj občutljiva, je lahko v digitalni obliki vodena na dva načina, ki sta med seboj tesno povezana:

- s pomočjo avtomatov za prodajo predplačniških kartic (npr. mobikartic) ali polnjenje anonimnih pametnih kartic (angl. smart cards), s čimer je denar prenesen na digitalne nosilce. Pri predplačniških karticah majhnih vrednosti osebni podatki niso potrebni, medtem ko pametne kartice, četudi ponavadi zahtevajo odprtje bančnega računa, izdajo kreditne ustanove v državah, ki imajo uzakonjeno visoko bančno tajnost, kupi pa se jih preko medmrežja. Kot primer lahko vzamemo posameznika, ki zamenja del nezakonito pridobljenega denarja v predplačniške kartice, kupljene na avtomatskih razdeljevalcih, preostali del pa na enak način naloži na pametno kartico, napisano na anonimnem račun na Kajmanskih otokih. Ta možnost pa ni daleč od slovenske resničnosti, kjer najbolj razširjeni digitalni pripomoček ni računalnik, ampak mobilni telefon. V Sloveniji so pametne kartice GSM kartice, ki jih je mogoče napolniti ter so pogosto anonimne, predvsem pa omogočajo lahko in anonimno konverzijo likvidnega denarja na vsakem prodajnem mestu. Prenos denarja s kartice GSM na bančni račun pa je zlahka opravljen s pomočjo ustanovitve in uporabe fiktivne vroče linije (angl. hotline);
- s pomočjo sistemov plačil, ki temeljijo na telefonskem kreditu (v Združenih državah Amerike se ti sistemi plačevanja imenujejo »phone-money«). Zadnje inovacije, ki so privedle do integracije mobilnega telefona z medmrežjem, verjetno potrjujejo združitev teh dveh orodij in s tem tudi možnost prenašanja zneska, ki ga imamo na mobilnem telefonu, preko medmrežja.

Te metode so samo primeri, kako lahko vse večja digitalizacija informacij in z njo ekonomskega prenosa denarja povzroči takšne spremembe v kriminalu, da postane vprašljiva celotna strategija boja proti pranju denarja.

V fazi stratifikacije pridejo v poštev druge inovacije in tehnologije. Najnovejši razvoj plačilnih sistemov se osredotoča prav na tehnologije šifriranja podatkov, ki zagotavljajo anonimnost imetnikom elektronskega denarja. Zadnje tehnološke inovacije lahko predstavljajo dejansko nevarnost za celotni sistem predpisov, namenjenih boju proti pranju denarja. V ekonomiji, ki je usmerjena k hitremu opuščanju fizičnega denarja, si je težko predstavljati, da najbolj umazani del tega, to so prihodki iz nezakonitih dejavnosti, ne bo sledil enakemu razvoju. Ključnega pomena bo torej spremljanje razvoja novih sistemov plačevanja in poskušanje predčasno preprečiti njihovo nezakonito uporabo (Cerutti, 1995, str.

87-92).

4.4 Ocena pranja denarja

Poskusov za izdelavo ocene obsega pranja denarja je veliko. Ker izračun ni preprost, obstajajo nasprotujoči si podatki. Težave so povezane z dejstvom, da gre pri pranju denarja za nezakonit in skrit pojav, o katerem ni enoznačno pridobljivih objektivnih podatkov.

Opomniti moram, da pranje denarja ni nič drugega kot tok monetarnih fondov. »Umazan« denar je lahko opran v isti državi, v kateri je bil ustvarjen, ali pa je prenesen v drugo državo, kjer se opravijo procesi plasmaja, stratifikacije in integracije. Tok »umazanega« denarja lahko teče iz izvorne države, proti drugim državam in se eventualno vrne k izvoru, tako da lahko pralci denarja investirajo svoj denar v zakonita podjetja znotraj izvorne države.

Za ocenitev obsega monetarnih tokov pranja denarja na različnih trgih se bomo oprli na podatke OECD-ja (Organizacija za mednarodno ekonomsko sodelovanje in razvoj), ki prikazujejo povezanost med kriminaliteto in ekonomijo.

V naslednji tabeli OECD-ja je domnevni skupni znesek razdeljen po tokovih in izvoru.

Tabela 1: Ocena največjih tokov opranega denarja na svetu (v milijardah dolarjev/leto)

DRŽAVA IZVOR PRANJA DENARJA	DESTINACIJA PRANJA DENARJA												
	V. Azija	J. Azija	Z. Azija	Avstralija	S. Afrika	J. Afrika	Evropa	J. Amerika	Sr. Amerika	Karibi	S. Amerika	Skupno	v izhodu
V. Azija	298	1	6	2	1	1	18	0	0	1	1	329	31
J. Azija	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	1
Z. Azija	0	0	17	0	0	0	1	0	0	0	0	18	1
Avstralija	1	0	0	2	0	0	1	0	0	0	0	4	2
S. Afrika	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	6	1
J. Afrika	0	0	1	0	0	15	2	0	0	0	0	19	4
Evropa	7	0	9	1	1	1	985	0	0	2	1	1006	21
J. Amerika	0	0	0	0	0	0	2	24	0	3	1	31	7
Sr. Amerika	0	0	0	0	0	0	1	0	18	3	1	24	5
Karibi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	6	0
S. Amerika	15	0	20	13	7	5	271	22	54	316	681	1403	721
skupno	322	5	52	18	15	21	1281	47	73	331	686	2850	
v vstopu	24	2	36	16	9	6	296	23	54	325	4		

Legenda: V– vzhodna, J – južna, Z – zahodna, S – severna, Sr – srednja.

Vir: Financial action task force on money laundering, 2004.

Iz zgornje tabele, ki temelji na podatkih OECD-ja, je razvidno, da znaša letni znesek opranega denarja na celem svetu okrog 3000 milijard dolarjev. Večina opranega denarja (skupno okrog 2500 milijard dolarjev letno, kar znaša skoraj 85 odstotkov vsega opranega denarja) se nahaja v Evropi in Severni Ameriki.

Naslednja tabela (tabela 2) prikazuje razvrstitev prvih dvajsetih držav, iz katerih izvirajo tokovi opranega denarja, po podatkih OECD-ja.

Tabela 2: Razvrstitev prvih dvajsetih držav, ki so najpogosteje izvor »umazanega« denarja

MESTO	IZVOR	ZNESEK (V MILIJONIH DOLARJEV/LETO)	% CELOTE
1	ZDA	1.320.228	46.3
2	Italija	150.054	5.3
3	Rusija	147.187	5.2
4	Kitajska	131.360	4.6
5	Nemčija	128.266	4.5
6	Francija	124.748	4.4
7	Romunija	115.585	4.1
8	Kanada	82.374	2.9
9	Velika Britanija	68.740	2.4
10	Hong Kong	62.856	2.2
11	Španija	56.287	2.0
12	Tajska	32.834	1.2
13	Južna Koreja	21.240	0.7
14	Mehika	21.119	0.7
15	Austria	20.231	0.7
16	Poljska	19.714	0.7
17	Filipini	18.867	0.7
18	Nizozemska	18.362	0.6
19	Japonska	16.975	0.6
20	Brazilija	16.786	0.5
21	Vse ostale države	276.657	9.7
Skupno	Vse države	2.850.470	100

Vir: Financial action task force on money laundering, 2004.

Iz Tabele 2 je razvidno, da izvira kar 46 odstotkov »umazanega« denarja iz ZDA. Sledi jim Italija, vendar pa je delež »umazanega« denarja, ki prihaja iz te države skoraj 10-krat manjši in znaša 5,3 odstotka celotnega »umazanega« denarja. Skoraj enak odstotek ima Rusija, tej pa sledi Kitajska in ostale države.

Ocena dvajsetih največjih tokov je predstavljena v naslednji tabeli, ki prikazuje kraj izvora in kraj destinacije različnih tokov.

Tabela 3: Prvih dvajset tokov opranega denarja

MESTO	IZVOR	DESTINACIJA	ZNESEK (V MILIJONIH DOLARJEV/LETO)	% CELOTE
1	ZDA	ZDA	528.091	18.5
2	ZDA	Kajmanski otoki	129.755	4.6
3	Rusija	Rusija	118.927	4.2
4	Italija	Italija	94.834	3.3
5	Kitajska	Kitajska	94.579	3.3
6	Romunija	Romunija	87.845	3.1
7	ZDA	Kanada	63.087	2.2
8	ZDA	Bahamski otoki	61.378	2.2
9	Francija	Francija	57.883	2.0
10	Italija	Vatikan	55.056	1.9
11	Nemčija	Nemčija	47.202	1.7
12	ZDA	Bermudi	46.745	1.6
13	Španija	Španija	28.819	1.0
14	Tajska	Tajska	24.953	0.9
15	Hong Kong	Hong Kong	23.634	0.8
16	Kanada	Kanada	21.747	0.8
17	Velika Britanija	Velika Britanija	20.897	0.7
18	ZDA	Luksemburg	19.514	0.7
19	Nemčija	Luksemburg	18.804	0.7
20	Hong Kong	Tajvan	18.796	0.7
Skupno	Vse države	Vse države	2.850.470	100

Vir: Financial action task force on money laundering, 2004.

V zgornji tabeli so prikazani izvor denarja in kraji, v katere so bili najraje usmerjeni tokovi nezakonitega denarja, namenjenega pranju. Kot sem že zgoraj omenil (tabela 2), večina umazanega denarja izvira iz ZDA (46,3 odstotka), iz tabele 3 pa lahko ugotovimo, da se skoraj štirideset odstotkov »umazanega« denarja v ZDA tudi opere (18,5 odstotka od 46,3 odstotka). Preostali »umazan« denar, ki izvira iz ZDA se opere na Kajmanskih otokih, v Kanadi, na Bahamskih otokih, na Bermudih in v Luksemburgu. V primerjavi z ZDA je v Rusiji delež »umazanega« denarja, ki so ga oprali doma, še višji, saj znaša kar 80 odstotkov. Po podatkih OECD-ja beležijo visok odstotek doma opranega denarja še Italija (62 odstotkov), Kitajska (71,7 odstotkov), Romunija (75,6 odstotkov) ter Tajska (75 odstotkov). Nižji odstotek doma opranega denarja (pod 50 odstotkov) imajo Velika Britanija (29

odstotkov), Hong Kong (36 odstotkov), Nemčija (37,8 odstotkov), Francija (45,5 odstotkov) ter Španija (50 odstotkov).

Na podlagi podatkov iz Tabele 2 in Tabele 3 lahko zaključimo, da se velika večina umazanega denarja opere v državi, iz katere umazan denar tudi izvira. Po podatkih OECD-ja pa naj bi se razlika (do 100 odstotkov) oprala večinoma v offshore centrih.

Na koncu je mogoče združiti tokove glede njihove končne destinacije. Naslednja tabela prikazuje prvih dvajsetih držav, ki so razvrščene glede na privlačnost.

Tabela 4.: Destinacija glavnih tokov opranega denarja

MESTO	DESTINACIJA	ZNESEK (V MILIJONIH DOLARJEV/LETO)	% CELOTE
1	ZDA	538.145	18.9
2	Kajmanski otoki	138.329	4.9
3	Rusija	120.493	4.2
4	Italija	105.688	3.7
5	Kitajska	94.726	3.3
6	Romunija	89.595	3.1
7	Kanada	85.444	3.0
8	Vatikan	80.596	2.8
9	Luksemburg	78.468	2.8
10	Francija	68.471	2.4
11	Bahamski otoki	66.398	2.3
12	Nemčija	61.315	2.2
13	Švica	58.993	2.1
14	Bermudi	52.887	1.9
15	Nizozemska	49.591	1.7
16	Liechtenstein	48.949	1.7
17	Avstrija	48.376	1.7
18	Hong Kong	44.519	1.6
19	Velika Britanija	44.478	1.6
20	Španija	35.461	1.2

Vir: Financial action task force on money laundering, 2004.

Iz tabele 4 lahko razberemo, da ima velik del opranega denarja svojo končno destinacijo v ZDA (kar 18,9 odstotkov). Z veliko nižjim odstotkom ji sledijo Kajmanski otoki (4,9

odstotkov), Rusija (4,2 odstotkov), Italija (3,7 odstotkov), Kitajska (3,3 odstotkov) ter ostale države.

4.5 Potek nadzora pranja denarja

Na področju pranja denarja je v številnih državah opaziti vrsto ukrepov in izpopolnjevalnih simpozijev, kar kaže na vse večjo zaskrbljenost držav pri spopadanju s tem problemom. Kot smo videli, obsega pranje denarja tako velike količine denarja, da lahko destabilizira finančne ureditve ne samo posameznih držav, ampak celo mednarodnih trgov.

4.5.1 Mednarodni instrumenti za preprečevanje pranja denarja

Številne mednarodne organizacije (OZN, FATF, OECD, Svet Evrope, Evropska unija ...) so opozorile na nevarnost, da lahko storitve, ki jih ponujajo offshore centri in jurisdikcije offshore, privabijo kriminalne združbe.

Poročilo »Financial Havens, Banking Secrecy and Money Laundering«, ki ga je uredil Urad Združenih narodov za nadzor nad drogami in preprečevanje kriminala, poudarja potencialno vlogo offshore centrov pri pranju umazanega denarja in pri podpori dejavnostim kriminalnih organizacij. Offshore centri uporabljajo zelo stroge predpise o bančni zaupnosti, ki varujejo tuje investitorje pred raziskavami, ki jih vodijo v države investitorjev. Poleg bančne zaupnosti poudarjajo tudi druge vidike (Cipriani, 1989, str. 8-20):

- offshore center ne pozna davkov oz. so ti davki zelo nizki in tako se ponuja tujcem, da bi ga uporabili kot sredstvo izmikanja obdavčitvi v državi bivanja;
- obstajajo zakonodaje in upravne prakse, ki onemogočajo dejansko izmenjavo informacij z oblastmi drugih držav;
- dejanske transparentnosti računovodstva, upravljanja in vodenja ni;
- zakonodaja o družbah se zdi brez bistvenih elementov.

4.5.2 FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering)

Ustanovitev FATF-ja (angl. Financial Action Task Force on Money Laundering) julija 1989 je predstavljala uveljavitev prizadevanj za vse bolj osredotočen nadzor nad pojavom pranja denarja, ki so razširjeni na mednarodnem področju. Prvotno poimenovanje FATF-ja je bilo »mednarodni komite strokovnjakov finančne uprave za raziskovanje pranja denarja«, njegova posebna naloga pa je bila analizirati ta pojav, poskusiti oceniti obseg tokov in oblikovati koristne informacije za pripravo učinkovitih načinov za preprečevanje tako mednarodnega prekupčevanja droge kot pranja denarja (More about FATF and its work, 2004).

Sprva se je skupini priključilo petnajst držav, poleg njih pa v vlogi opazovalcev še Svet Evrope, Mednarodni monetarni sklad, Interpol in še United Nations International Drug Control Program. Dandanes šteje FATF 33 članov, 31 vlad in 2 mednarodni organizaciji, ki predstavljata najpomembnejše evropske, azijske in severnoameriške finančne centre (Members and observers, 2004).

Maja 1990 je bilo izdanih 40 priporočil, ki še dandanes predstavljajo temeljno referenco, kar zadeva mednarodno sodelovanje na področju pranja denarja. Uspeh te pobude temelji na zavedanju, da ta priporočila niso mednarodne konvencije v strogem pomenu besede in torej njihovo izvajanje ni obvezno. Zgrajena so na nekaterih temeljnih načelih s področja kazenskega prava, ekonomije, administracije in financ ter predstavljajo okvir za boj proti pranju denarja. Teh 40 priporočil lahko razdelimo v tri razrede (The forty recommendations, 2004):

- na priporočila, ki so namenjena usklajevanju kazenske zakonodaje držav članic in izboljševanju ter poenotenju norm represivnega značaja na področju pranja denarja. Vsaka država članica mora sprejeti ukrepe potrebne za kriminaliziranje pranja denarja, ki izvira iz preprodaje droge kot tudi iz drugih hudih kaznivih dejanj. Poleg tega je treba sprejeti učinkovite ukrepe za identifikacijo, zaseganje in zaplembo dobrin nezakonitega izvora, dobičkov, ki iz tega izhajajo, kot tudi sredstev za opravljanje pranja denarja. Temeljne ukrepe morajo spremljati še drugi ukrepi, ki onemogočajo vsako transakcijo, prenos ali predajo podobnih dobrin;
- na priporočila, ki so usmerjena k vplivanju na finančno zakonodajo in dajo celotnemu finančnemu sistemu dejavno vlogo v boju proti pranju denarja. Izhajajoč iz zavesti, da boj proti pranju denarja ne more biti zgolj naloga vlad, sodstva in policije, se priporoča tudi bankam in drugim finančnim ustanovam, da prevzamejo bolj dejavno vlogo, saj učinkovit nadzor povečuje njihovo stabilnost in integriteto. Kolikor bolj bodo finančne ustanove sprejemale učinkovite preventivne ukrepe, toliko večja bo verjetnost, da bo pranje denarja razkrito in preprečeno. Te ustanove bodo morale:
  - sprejeti učinkovite ukrepe identifikacije strank in shranjevanja dokumentacije o poslih;
  - posvečati posebno pozornost vsem kompleksnim in neobičajnim poslom ter vsem nenavadnim vrstam transakcij, ki nimajo očitnega ekonomskega razloga;
  - obveščati pristojne oblasti, kadar obstaja sum, da sredstva izvirajo iz kriminalnih dejavnosti;
  - sprejeti programe za preprečevanje pranja denarja, ki bodo še posebej vključevali postopke notranjega nadzora in načrte izobraževanja osebja;
- na priporočila, namenjena okrepitvi mednarodnega sodelovanja tako na področju izmenjave informacij kot tudi na zakonodajnem področju. Glede na to, da je pranje denarja mednarodni in svetovni pojav, je nujno pospešiti izmenjavo informacij na

področju sumljivih transakcij, nuditi vzajemno pravno pomoč pri mednarodnih preiskavah in sprejeti poenostavljene ukrepe za izročitev drugi državi. Mednarodno sodelovanje bi moralo temeljiti na mreži dvostranskih in večstranskih sporazumov, osnovanih na splošnih pravnih konceptih in namenjenih sprejemu praktičnih ukrepov, ki bi pripomogli k večji pomoči med različnimi državami.

Zaradi različnih pravnih in finančnih ureditev držav so bila priporočila zasnovana bolj splošno, s poudarkom na smernicah in ne na specifičnih ukrepih pri dejavnosti pranja denarja. Zato je pri njihovem izvajanju mogoča določena fleksibilnost.

Z leti se je dejavnost FATF-ja vse bolj širila ter se osredotočila predvsem na tri smernice:

- povečati število članic in spodbuditi širjenje priporočil, ki so bila pripravljena tudi za države, ki niso bile neposredno vključene;
- izboljšati vsebino priporočil;
- preveriti izvajanje priporočil in ureditve, ki so bile uresničene v vsaki državi članici.

Med najpomembnejšimi nalogami FATF-ja je gotovo preverjanje izvajanja priporočil v vseh državah članicah, zato da bi sledili razvoju tehnik pranja denarja in spodbujali čim širše mednarodno vključevanje v boj proti tej dejavnosti.

Ta nadzor se izvaja z dvema mehanizmoma: s postopkom letne samoocelitve na podlagi podrobnega vprašalnika in poglobljenega postopka recipročne ocelitve (angl. mutual evaluation), ki se izvaja v dveh korakih. Prvega predstavlja ogled države. Ogledajo si jo predstavniki mednarodne ekipe, ki jo določi FATF in je sestavljena najmanj iz treh strokovnjakov iz finančnega, pravnega in preiskovalnega sektorja. Drugi korak pa je razprava med plenarno skupščino o poročilu strokovnjakov o sistemu preprečevanja pranja denarja v ocenjeni državi.

FATF je izdelal tudi definicijo offshore centra, tako da je združil dva koncepta: koncept »držav in ozemelj, ki ne sodelujejo« (angl. non-cooperative countries and territories) in koncept, ki vključuje države in »področja s premalo urejeno jurisdikcijo« (angl. under regulated jurisdictions). Pojem »premalo urejena jurisdikcija« pomeni, da je pravni sistem teh centrov na enem ali več področjih – finančnem, davčnem, monetarnem, kazenskem, administrativnem – pod standardi, ki jih določa mednarodna skupnost za zaščito celovitosti finančnega sistema. Pojem »nesodelujoč« (angl. non-cooperative) se nanaša na tiste države, ki ne soglašajo s temeljnimi načeli (na primer tako, da ne ratificirajo dokumentov o mednarodnem sodelovanju Združenih narodov in OECD).

Julija 1999 je bila oblikovana delovna skupina za določitev prihodnjih del, ki se jim bo potrebno posvetiti. Poglavitni cilj je bil opredelitev škodljivih norm in praks, ki slabijo

učinkovitost sistemov za boj proti pranju denarja, ter določitev kriterijev za opredelitev »nesodelujočih« jurisdikcij. Kot plod tega dela je FATF opredelil 25 kriterijev, ki pokrivajo veliko vidikov tega problema, kot so luknje v finančni zakonodaji (na primer neprimerno poznavanje strank, nezadostna zakonodaja glede finančnih posrednikov ...), ovire, ki izhajajo iz zakonskih napovedi (neprimerni ali neobstoječi pogoji za registracijo pravnih oseb ali identifikacije koristnikov), omejevanje sodelovanja tako na administrativni kot pravni ravni (na primer obstoj zakonov ali praks, ki prepovedujejo mednarodno izmenjavo informacij), obstoj neprimernih virov za preprečevanje pranja denarja (More about the FATF and its work, 2004).

Junija 2000 je bil objavljen prvi črni seznam nesodelujočih držav in območij. Obsegal je 15 držav, ki so imele kritične vrzeli v sistemih za boj proti pranju denarja ali pa so izkazovale pomanjkanje pripravljenosti za sodelovanje v boju proti pranju denarja (Review to identify non-cooperative countries or territories, 2004).

Po srečanjih julija 2004 FATF za nesodelujoče šteje naslednje države: Filipine, Indonezijo, Cookovo otočje, Nauru, Nigerijo, Mjanmar. Skladno s svojim projektom predlaga FATF vrsto protiukrepov, ki jih je potrebno sprejeti v zvezi z ljudmi s stalnim prebivališčem v nesodelujočih državah ali pa v zvezi s tistimi, ki delajo v nesodelujočih državah. Predlagani ukrepi so (Current list of non-cooperative countries and territories, 2004):

- nepriznavanje kakršnih koli prednosti, ki se nanašajo na transakcije z osebami, ki imajo stalno prebivališče v teh državah;
- izdajanje kazni v primerih neprejemanja informacij s strani nesodelujočih držav;
- zavračanje olajšav na podlagi stroškov nastalih pri poslovanju z osebami s stalnim prebivališčem v nesodelujočih državah;
- uvajanje odbitnih postavk na plačila v nesodelujoče države.

4.5.3 Strasbourška konvencija in direktiva EEC 308/91

Med pobudami, ki so nedvomno prispevale k izboljšanju sistema za boj proti pranju denarja, je tudi konvencija Sveta Evrope, podpisana v Strasbourgu 8. septembra 1990. Z ratifikacijo konvencije se vsaka država članica zavezuje, da bo sprejela vse zakonske in druge ukrepe, ki so potrebni, da se omogoči zaplenba nezakonitih prihodkov. Poleg tega je vsaki državi naložena obveznost, da ukaže, da se bančni, finančni in komercialni dokumenti dajo na vpogled, oziroma da se zaplenijo za preiskavo. Temu ne more nobena država nasprotovati s predpisi o bančni tajnosti. S Strasbourško konvencijo je bil torej storjen velik operativni napredek na področju načel mednarodnega sodelovanja.

Direktiva Sveta Evropske unije (št. 308), sprejeta 10. junija 1991 določa zelo širok normativni

okvir, s katerim skuša postaviti norme, ki bi lahko preprečile dejavnost pranja denarja, ki izhajajo iz vseh kriminalnih dejavnosti. Direktiva predstavlja minimalni standard predpisov za boj proti pranju denarja, za države članice, ki bi imele potrebo po ostrejši disciplini, pa predvideva sprejetje strožjih ukrepov.

Glede instrumentov nasprotovanja direktiva določa, da lahko finančni sistem igra zelo učinkovito vlogo »aktivnega sodelovanja«, če bančni in finančni posredniki sporočijo vsako dejanje, ki bi bilo lahko povezano s pranjem denarja. Uzakonjene so tudi naslednje obveznosti za kreditne in finančne ustanove ter finančne posrednike (Direktiva CEE del 10.6.91, 2004):

- če obstaja sum, da stranke ne delajo zase oziroma je jasno, da delajo za nekoga drugega, je nujno sprejeti skladne ukrepe za pridobitev informacij o dejanski identiteti oseb, za katere se opravlja posel;
- če obstaja sum pranja denarja, se mora identificirati stranko ne glede na višino zneska;
- finančni posredniki morajo sodelovati z odgovornimi oblastmi za preprečevanje pranja denarja tako, da posebej pozorno preverijo vsako operacijo, ki bi bila lahko povezana s pranjem denarja.

4.5.4 Družbena disciplina in varnostni ukrepi, ki so sledili 11. septembru 2001

Dogodki 11. septembra 2001 so postavili v ospredje pojav pranja denarja in opozorili na njegovo potencialno povezanost z vrsto političnih in politično-ekonomskih vprašanj. Čeprav se ne da trditi, da je prišlo do popuščanj pri nadzoru tega pojava, pa je dogodek prispeval k sprejetju dveh pomembnih ukrepov:

- k oblikovanju Patriot Act v ZDA (sprejetega oktobra 2001), v katerem so navedeni specifični odloki s podrobnimi postopki prilagajanja organizacijskim strukturam, namenjeni nadzoru pojava pranja denarja, katerim se morajo prilagoditi vse delujoče finančne ustanove v ZDA;
- k sprejetju smernice 2001/97 Sveta Evropske unije (4. decembra 2001), ki je spremenila smernico 308/91 z naslovom »Preprečevanje uporabe finančnega sistema z namenom pranja prihodkov, ki izvirajo iz nezakonitih dejavnosti«, ki predstavlja temelj nadzora pojava pranja denarja v evropskem okolju.

Patriot Act je lahko interpretiran kot skupek zakonskih določil za širok nadzor in zatiranje terorizma ter drugih povezanih pojavov socialno-političnega in finančnega neravnovesja, ki so se pokazali po napadu 11. septembra in jih je treba spremljati ter nadzirati ne samo v ZDA, ampak tudi v drugih državah.

Kar zadeva pojav pranja denarja in predvsem določil, povezanih z njegovim nadzorom, je bilo predvideno v Patriot Act posebno poglavje z naslovom »The international money laundering

abatement and antiterrorist financing act of 2001«. Te določbe zadevajo vse ameriške finančne ustanove, ki jim je bilo naročeno, naj sprejmejo posebne ukrepe za nadzor tega pojava ter ustanovijo »ad hoc« notranjo službo, ki bo sposobna spremljati pojavljanje okoliščin, povezanih z nezakonitimi dejavnostmi.

Finančne ustanove, ki bi si morale priskrbeti pravi program za preprečevanje pranja denarja (angl. Anti-Money Laundering), so zelo natančno navedene. Seznam ne zajema samo bank, zavarovalnic in pravih finančnih posrednikov, temveč tudi vrsto drugih dejavnosti in oseb, ki bi lahko bile, glede na vrsto storitev, ki jih opravljajo, sredstvo za dejavnost pranja denarja.

Smernice, ki so se jim morale prilagoditi ameriške finančne ustanove, predvidevajo ustanovitev notranjih enot za preprečevanje pranja denarja, enote za protiteroristične namene, oblikovanje specializiranih sposobnosti (angl. know howa) in povečanje usposabljanja osebja, da bi bilo sposobno odkrivati znake, ki kažejo na pojav pranja denarja (Paradiso fiscale esiste, 2004).

4.5.5 Slovenska zakonodaja na področju preprečevanja pranja denarja

Po 252. členu Kazenskega zakonika RS je pranje denarja definirano (Kazenski zakonik RS, 1994, 252. člen):

»Kdor denar ali premoženje, za katerega ve, da je bilo pridobljeno s kaznivim dejanjem, sprejme, zamenja, hrani, z njim razpolaga, ga uporabi pri gospodarski dejavnosti ali na drug način, določen z zakonom, s pranjem prikrije ali poskusi prikriti njegov izvor, se kaznuje z zaporom do treh let.«

Zakon o preprečevanju pranja denarja (ZPPDen-1) pa v 1. členu določa, da: gre za ravnanja, s katerimi se prikriva izvor denarja ali premoženja, pridobljenega s kaznivim dejanjem. Sem se šteje zlasti (Zakon o preprečevanju pranja denarja, 2001):

- zamenjava ali kakršenkoli prenos denarja ali premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja;
- pridobitev, posest ali uporaba denarja ali premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja;
- prikrivanje prave narave, izvora, nahajanja, gibanja, razpolaganja, lastništva ali pravic v zvezi z denarjem ali premoženjem, ki izvira iz kaznivega dejanja;
- prikrivanje nezakonito pridobljenega družbenega premoženja in družbenega kapitala pri lastninskem preoblikovanju podjetij.

Zakon o preprečevanju pranja denarja je skupaj z vsemi podzakonskimi predpisi, ki so bili sprejeti na njegovi podlagi, prinesel v naš pravni sistem veliko novosti. ZPPDen-1 je usklajen z evropsko zakonodajo, ki je direktivo 308/91/EEC, ki ureja področje preprečevanja pranja denarja, spremenila in vanjo vključila tudi revizorje, notarje, odvetnike, računovodje in

davčne svetovalce, skratka vse tiste, ki kakorkoli nastopajo kot svetovalci gospodarskih družb in so tako posredno ali neposredno seznanjeni z marsikaterimi njihovimi aktivnostmi.

Glavne obveznosti, ki jih imajo organizacije (banke, hranilnice, pošte, družbe za upravljanje investicijskih skladov...) po ZPPDen-1, bi lahko povzeli takole (Zakon o preprečevanju pranja denarja, 2001):

- organizacija mora opraviti identifikacijo ob vzpostavitvi poslovnega razmerja, kadar obstajajo razlogi za sum pranja denarja, pri transakciji oziroma več povezanih transakcijah, ki presegajo 3 milijone slovenskih tolarjev;
- organizacija mora Uradu sporočiti določene podatke o gotovinskih transakcijah, ki presegajo 5 milijonov slovenskih tolarjev;
- organizacija mora, če urad tako zahteva, posredovati informacije, podatke in dokumentacijo Uradu.

Zakon določa tudi, da morajo vsi subjekti, na katere se zakon nanaša, sestaviti seznam indikatorjev za prepoznavanje sumljivih transakcij. Kot pomoč je Slovenski inštitut za revizijo izdal seznam teh indikatorjev. Med temi indikatorji je tudi poslovanje z državami, ki so znane po proizvodnji mamil ali po offshore centrih.

4.5.6 Urad za preprečevanje pranja denarja

V Sloveniji opravlja naloge, ki se nanašajo na preprečevanje in odkrivanje pranja denarja Urad RS za preprečevanje pranja denarja. Ustanovljen je bil z Zakonom o organizaciji in delovnem področju ministrstev kot organ v sestavi Ministrstva za finance. Formalno je pričel z delom 1. 1. 1995. Vsebinsko in formalno podlago za delovanje Urada predstavlja Zakon o preprečevanju pranja denarja (ZPPD) in še številni drugi zakonski in podzakonski akti.

4.5.6.1 Zadeve, pri katerih so bili podani razlogi za sum pranja denarja

V uradu so leta 2003 v skladu z določili ZPPDen-1 odprli 79 novih zadev, pri katerih so bili podani nekateri razlogi za sum storitve kaznivega dejanja pranja denarja po 252. členu Kazenskega zakonika (v nadaljevanju: KZ). Skupno so v Uradu v obdobju 1995-2003 prejeli v obravnavo že 652 zadev. Z medletno primerjavo je Urad ugotovil, da se je število obravnavanih zadev od leta 1997 do leta 2000 vseskozi povečevalo, leta 2001 se je glede na leto 2000 zmanjšalo za 14,7 %, leta 2002 pa se je glede na leto 2001 znova povečalo za 13,6%. Leta 2003 se je število na novo odprtih zadev glede na leto 2002 zmanjšalo za 14 % in je bilo na podobni ravni kot leta 2001.

Tabela 5: Pregled odprtih in zaključenih zadev v Uradu v obdobju 1995-2003

LETO	ODPRTO	ZAKLJUČENO
1995	58	10
1996	53	36
1997	56	49
1998	65	57
1999	73	61
2000	95	71
2001	81	82
2002	92	115
2003	79	83
SKUPAJ	652	564

Vir: Urad za preprečevanje pranja denarja, 2004.

Iz tabele je razvidno, da je leta 2003 Urad odprl 79 novih zadev in zaključil 83 zadev. Na dan 31. 12. 2003 je bilo v Uradu v obravnavi še 88 nerešenih zadev, in sicer 3 iz leta 1999, 4 iz leta 2000, 14 iz leta 2001, 21 iz leta 2002 in 46 iz leta 2003. Iz navedenega je razvidno, da se delež zaključenih zadev vsa leta povečuje in da se je leta 2003 glede na leto 2002 povečal še za dodatnih 2,8 %.

Tabela 6: Struktura transakcij in udeleženih oseb v zadevah, ki so bile leta 2003 posredovane Uradu za preprečevanje pranja denarja ali Državnemu tožilstvu zaradi suma pranja denarja

VRSTA PODATKA	LETO 2003	LETO 2002
št. domačih fizičnih oseb	11	18
št. tujih fizičnih oseb	15	12
št. domačih pravnih oseb	/	2
št. tujih pravnih oseb	7	2

Vir: Urad za preprečevanje pranja denarja, 2004.

Iz podatkov je razvidno, da se je število udeleženih tujih fizičnih oseb v letu 2003 (15 oseb) v primerjavi z letom 2002 (12 oseb) povečalo, število domačih fizičnih oseb pa se je precej zmanjšalo (leta 2002 18 oseb, leta 2003 pa 11 oseb). Število udeleženih tujih pravnih oseb se je v primerjavi z letom 2002 povečalo (leta 2002 2 tuji pravni osebi in leta 2003 7 tujih pravnih oseb). V letu 2003 zaradi suma pranja denarja urad ni obravnaval domačih pravnih

oseb (Urad za preprečevanje pranja denarja, 2004).

5 SKLEP

V diplomski nalogi sem skušal predstaviti problematiko davčnega načrtovanja in pranja denarja s pomočjo offshore centrov.

Ključna naloga davčnih načrtovalcev je zniževanje davkov, ki spadajo med stroške in s tem izboljševanje poslovnih rezultatov. V ta namen se nekateri poslužujejo t.i. offshore centrov, ki so znani po zelo nizkih oziroma ničtih davčnih stopnjah. Te stopnje predstavljajo na eni strani prednosti za določene posameznike, na drugi strani pa prizadenejo veliko škodo državi in ostalim davkoplačevalcem. Državni sistemi (šolstvo, zdravstvo, sodstvo ...) se namreč financirajo iz državnega proračuna, ki se v največji meri polni z denarjem, zbranim z davki. Izogibanje plačevanju davkov prinaša manj sredstev v državni proračun, na kar države najpogosteje odreagirajo s povečanjem davčne stopnje.

Offshore centri predstavljajo veliko konkurenco tradicionalnim davčnim sistemom. Do ukinitve offshore centrov najbrž ne bo prišlo, ker so interesi uporabnikov preveliki, da bi to dopustili. Pričakujemo pa lahko, da bodo v prihodnjem desetletju aktivnosti tradicionalnih davčnih sistemov usmerjene tako v omejevanje transakcij z offshore jurisdikcijami kot tudi v približevanje offshore jurisdikcijam z uvajanjem posebnih davčnih ugodnosti.

Zastavlja se temeljno vprašanje – zakaj se posamezniki izogibajo plačevanju davkov in raje ustanavljajo offshore družbe. Odgovor, ki se kar sam ponuja je – zaradi zniževanja davčnih obveznosti. Vendar, če si podrobneje pogledamo nekatere statistične podatke, ugotovimo, da je ta trditev preveč enostavna in ne povsem prepričljiva. Tako je npr. v skandinavskih državah, ki imajo visoko davčno stopnjo, znanih razmeroma malo posameznikov oz. družb, ki se poslužujejo offshore centrov. Zdi se (predpostavljamo lahko), da se tu podjetniki ne izogibajo plačevanja davkov v takšni meri, ker jim država nudi določene storitve v zameno za svoje dajatve. Skandinavske države so namreč države z največjo socialno varnostjo v Evropi.

Anonimnost je poleg nizkih davčnih stopenj bistvena značilnost offshore centrov. Prav slednja pa omogoča, da so offshore centri uporabljeni za pranje denarja, ki izvira iz ilegalnih dejavnosti. Mednarodna organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj zahteva od offshore centrov večjo izmenjavo podatkov in ukinjanje anonimnosti. Offshore centri so bili do takih predlogov zelo skeptični. Začetna bojazen, da bodo z večjo transparentnostjo povzročili beg kapitala, je bila utemeljena le, če so bili offshore centri uporabljeni za pranje denarja.

Dejstvo je, da bodo posamezniki in družbe, ki uporabljajo offshore jurisdikcije za zniževanje

davkov, tudi v bodoče uporabljali offshore centre. Z ukinitvijo anonimnosti pa bodo offshore centri verjetno postali nezanimivi za pralce denarja.

LITERATURA

1. Attac: I paradisi fiscali: Ovvero la finanza fuorilegge. Trst : Asterios, 2001. 94 str.
2. Bjegović Damir: Offshore podjetja in njihova uporaba. Ljubljana : Gembala, 1999. 236 str.
3. Borio Gian Franco: La pianificazione fiscale internazionale: Questioni attuali e prospettive future. Milan : Giuffre, 2002. 236 str.
4. Cerutti Alessandra: Riciclaggio di denaro sporco e cooperazione internazionale in ambito europeo. Pariz : Pavia, 1995. 142 str.
5. Cipriani Antonio: Il riciclaggio del denaro sporco. Rim : Napoleone, 1989. 176 str.
6. Crnomarkovič Marko: Eksotične davčne oaze popuščajo pod pritiskom razvitih držav. Finance, Ljubljana, 2002, 78, str. 19.
7. Debernardi Igor: Offshore prihodnje leto; iniciativna skupina predstavila izhodišča. Primorske novice, Koper, 1995, 85, str. 5.
8. Ivanjko Šime, Kocbek Marjan, Puharič Krešo: Pravo družb, Statusno gospodarsko pravo. Pravniki, Ljubljana, 1994, str. 502.
9. Jeraj Dušan: Tenka kapitalizacija.
[URL: <http://www.davcnosvetovanje.com/clanki.asp>], 2004.
10. Erjavec Irena: Škodljiva davčna konkurenca. Pravna praksa, Ljubljana, 2002, 30, str. 29.
11. Radebaugh Lee H., Gray Sidney J.: International accounting and multinational enterprises. Fourth edition. New York : John Wiley & sons, 1997. 696 str.
12. Stroligo Klavdijo: Pranje denarja v zvezi s korupcijskimi kaznivimi dejanji. Podjetje in delo, Ljubljana, 2000, 6, str. 1089.
13. Šešok Klemen: Davčno načrtovanje. Pravna Praksa, Ljubljana, 2002, 22, str. 10.
14. Šešok Klemen: Offshore centri so lahko škodljiva davčna konkurenca. Finance, Ljubljana, 2001, 41, str. 18.
15. Šešok Klemen: Offshore družbe. Pravna Praksa, Ljubljana, 2002, 24, str. 9.
16. Šešok Klemen: Uvod v korporacijsko davčno pravo. Pravna praksa, Ljubljana, 2002, 17, str. 28
17. Tratnik Matjaž, Ferčič Aleš: Mednarodno gospodarsko pravo. Maribor : Pravna fakulteta, 2002. 469 str.

VIRI

1. Current List of Non-Cooperative Countries and Territories.
[URL: http://www.fatf-gafi.org/pdf/NCCT2000_en.pdf], 04.07.2004.
2. Davčno načrtovanje v offshore centrih.
[URL: <http://www.davcnosvetovanje.com/clanki.asp>], 10.07.2004.
3. Direttiva CEE del 10.6.91.
[URL: <http://www.uic.it/it/antiriciclaggio/altro/direttiva308.htm>], 28.08.2004.

4. Financial action task force on money laundering.
[URL: http://www1.oecd.org/fatf/FATDocs_en.htm#Annual], 25.09.2004.
5. Finance Bill.
[URL: http://www.inlandrevenue.gov.uk/pbr2002/cfc_456.pdf], 27.11.2002.
6. Kazenski zakonik RS (Uradni list RS, št. 63/94 s spremembami in dopolnitvami).
7. Members and Observers.
[URL: http://www.fatf-gafi.org/Members_en.htm], 03.09.2004.
8. Money Laundering – Stages of the Process.
[URL: http://www.laundryman.u-net.com/page5_mlstgs.html], 11.08.2004.
9. More About FATF and its work.
[URL: http://www.fatf-gafi.org/AboutFATF_en.htm], 17.09.2004.
10. OCSE disciplinato il »Treaty Shopping«.
[URL: http://www.santoro.it/forum/riv1993/riv1993_n2art32.htm], 11.08.2004.
11. 1998 Reports on Harmful Tax Competition: An Emerging Global Issue. OECD: Paris, 1998.
12. Paradiso fiscale esiste.
[URL: http://www.narcomafie.it/news_archivio/news_2002_2.htm], 22.09.2004.
13. Review to Identify Non-Cooperative Countries or Territories.
[URL: http://www.fatf-gafi.org/pdf/NCCT2000_en.pdf], 17.09.2004.
14. The Fourty Recommendations.
[URL: http://www.fatf-gafi.org/40Recs_en.htm#Forty], 25.08.2004.
15. Treaty Shopping.
[URL: <http://www.pa-estateplan.com/TAXN6510/trtyshop.pdf>], 04.10.2004.
16. Urad za preprečevanje pranja denarja.
[URL: http://www.sigov.si/mf/slov/uppd/podzakon_predlog.htm], 17.09.2004.
17. Zakon o preprečevanju pranja denarja (Uradni list RS, št. 79/01).
18. Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o preprečevanju pranja denarja (Uradni list RS, št. 110/02).

SLOVARČEK

1. Controlled Foreign Companies (CFC) – Nadzirane tuje družbe
2. Direct conduit companies – Neposredne most družbe
3. Holding structure – Holding strukture
4. Integration – Integracija
5. Layering – Stratifikacija
6. Low tax offshore centers – Offshore centri z nizkimi davki na dohodek
7. Money laundering – Pranje denarja
8. Offshore centers with no tax on foreign income – offshore centri z neobdavčenimi tujimi prihodki

9. Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) – Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj
10. Placement – plasma
11. Pure offshore centers – popolni offshore centri
12. Riciclaggio digitale integrale – celovito digitalno pranje denarja
13. Riciclaggio digitale strumentale – sredstveno digitalno pranje denarja
14. Stepping stone conduit companies – Prehodne most družbe
15. Thin capitalization – Tenka oz. majhna kapitalizacija
16. Transfer price – Prenosne cene
17. Treaty shopping – Izkoriščanje ugodnejših sporazumov